

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 9 NOVEMBER 1938

No. 1193

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

M. F. J. Cool — Adjunct-secretaris.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8468.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
Noodzakelijke bouwstenen bij ieder oordeel over „fondsvorming” door Dr. J. van Hoorn	842
Een onvoldoende gewaardeerd regeeringsinitiatief door Mr. J. Wilkens	842
De depotractiebewijzen door W. Willems	844
Een sympathiek plan door Prof. Mr. A. C. Josephus Jitta	847
De interne regeling der rubber-restrictie door J. F. Haccoû	848
Zijn monetaire conjunctuurmaatregelen thans gewenst? door Dr. W. L. Valk	850
Conjunctuur en welvaart in Engeland door W. Glastra	851
De nieuwe indeeling onzer handelsstatistiek door I. Roet Jzn.	852
INGEZONDEN STUKKEN:	
Het rentevraagstuk in de Vereeniging voor de Staatshuishoudkunde door Mr. D. J. Hulshoff Pol met Naschrift door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	857
MAANDLIJFERS:	
Emissies in October 1938	857
ONTVANGEN BOEKEN	858
Statistieken:	
Indexcijfers van Groothandelsprijzen	858
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	859, 860

GELD-, KAPITAAL- EN WISSÉLMARKT.

Voor het eerst na geruimen tijd waren in de verlagweek de handel in Ponden zoowel als de koersfluctuaties van deze valuta zeer gering. De meening, dat althans voor het moment aan de neerwaartsche tendens in het koersverloop weerstand zal worden geboden, wordt meer en meer algemeen aangehangen en dientengevolge heeft de speculatie de op korten termijn loopende posities vrijwel geheel geliquideerd; daarbij komt, dat toevallig tegelijkertijd het seizoensaanbod van Ponden, dat, naar wij vroeger reeds opmerkten, steeds in het najaar zich manifesteert, tot een einde is gekomen, omdat de financiering van de betrokken transacties is voltooid. Tengevolge van beide omstandigheden, het weerkeeren van de rust onder de speculatie en het wegvallen van een tijdelijk abnormaal groot commercieel aanbod, is op de valutamarkt te Londen ook de rust weergekeerd. Schommelingen van de Dollar-notering bleven beperkt tusschen 4.76½ en 4.75 en de omzetten waren gering.

Minder rustig was de markt voor Fransche Francs. Hoewel door de jongste mededeeling van de Regeering de verwachting van een verdere daling van de valuta of een deviezenrestrictie wel weer is verminderd, is toch de aanleiding tot kapitaalsvlucht geenszins weggenomen. Immers, wanneer de Regeering vasthoudt aan haar uitgangspunt: geen monetaire aanpassing om het gebrek aan evenwicht in de betalingsbalans te herstellen, doch economische en financieele maatregelen om dat doel te bereiken, dan doemt onmiddellijk ook weer het spook der kapitaalsheffing op. Weliswaar is het grootste deel van het kapitaal, dat voor vluchten naar het buitenland in aanmerking komt, reeds lang over de grenzen, maar in zulke gevallen met acute aanleiding druppelt er toch altijd nog iets na. Alleen door het ingrijpen van het Fransche Egalisatiefonds en soms van het Engelsche Egalisatiefonds kon de notering zich behoorlijk houden.

De stemming voor den Gulden was aan weinig verandering onderhevig, slechts aan het einde van de week was de stemming iets minder vast dan aan het begin. De Dollarkoers, die aanvankelijk gehandhaafd was op den biedprijs van het Egalisatiefonds, dat op die notering enkele posten had moeten opnemen, steeg daardoor later iets boven dien koers.

Voor de verschillende geblokkeerde Markensoorten was er weinig verandering te constateeren, behalve voor Registermarken, die een belangrijke koersavance konden boeken.

NOODZAKELIJKE BOUWSTEENEN BIJ IEDER OORDEEL OVER „FONDSVORMING”

Over het vraagstuk der „fondsvorming” is zooveel geschreven, dat men zou kunnen gaan denken, dat het onderwerp uitgeput is. Dit zou het inderdaad ook reeds lang zijn, als er niet zoo enorm veel verwarring heerschte en als niet, vermoedelijk tengevolge van die verwarring en van de ingewikkeldheid, die men erin meent te zien, verschillende eenvoudige waarheden regelmatig over het hoofd werden gezien.

Aan lange uiteenzettingen op deze punten heeft het in den loop der jaren geenszins ontbroken. Voorzover schrijver dezes daaraan heeft medegewerkt, heeft hij daarbij steeds getracht objectieve waarheden naar voren te brengen, waarover men niet van meening zou kunnen verschillen en zonder welke men steeds langs elkaar heen zou blijven praten.

Intusschen zijn de tijden veranderd. Wij leven snel en evenals de leidende staatslieden geen tijd meer hebben om nota's te wisselen, maar met behulp van vliegtuigen naar elkaar toekomen om te gaan praten, zoo zullen degenen, die zich voor het vraagstuk der „fondsvorming” interesseeren, geen tijd meer hebben om lange uiteenzettingen te lezen, maar zal men hun enkele bondige slagzinnen moeten voorzetten, die geen tijd van lezen kosten.

Hier mogen er enkele zoo volgen; met opzet zijn zij zoo gekozen, dat er geen plaats is voor persoonlijke meening, maar dat ieder, die er zich voldoende rekenschap van geeft, tot de conclusie moet komen, dat het onaantastbare waarheden zijn, waarvan hij niet kan nalaten ze als grond voor zijn opvattingen en voorstellen aan te nemen.

I. Het tekort in de financiering der arbeidersverzekering volgens de Invaliditeitswet komt voort uit het in 1919 reeds oudere geslacht, dat beneden kostprijs of gratis verzekerd werd.

„De premie voor het jongere geslacht (en voor de verdere toekomstige geslachten) is nooit aangevochten anders dan door de terloops wel eens gehoorde meening, dat die premie op losse schroeven zou staan wegens onzekerheid in den loop der bevolking en den loop der verzekerde arbeidersbevolking. Dat dit er iets mee te maken heeft, is echter een vergissing, die, hoezeer ook bij niet-verzekeringstechnici verklaarbaar, niettemin een vergissing blijft.”

II. Was de verzekering der ouderen afzonderlijk geadministreerd geweest; elke onduidelijkheid, onoverzichtelijkheid en verwarring ware vermeden.

„Men had dan gehad de normale verzekering der jongeren, die niet meer stof zou hebben doen opwaaien, dan bij de ambtenarenpensioenen het geval was, en, daar geheel naast, de verzekering der ouderen met het tekort, waarvoor de Staat aansprakelijk was.

„Men doet goed zich voortdurend in te denken in den toestand alsof die afzonderlijke administratie had bestaan.”

III. Had het Rijk, in plaats van garant te blijven voor het tekort op de verzekering der ouderen, aan het Invaliditeitsfonds het volledige pak obligaties uitgeleverd van een met dat doel gecreëerde Staatsleening ten bedrage van de contante waarde van het tekort, dan was alles in wezen precies hetzelfde, maar zou van eenige moeilijkheid betreffende dat aanvangstekort nooit gehoord zijn.

„Natuurlijk hadden dan wel de rente- en aflossingsverplichtingen dier Staatsleening de begrooting bezwaard, maar iedereen zou het vanzelfsprekend gevonden hebben, dat alle verplichtingen van den Staat, uit welken hoofde ook aangegaan, gelijkelijk behandeld werden en, als besnoeiing financieel onontkoombaar bleek, deze over de geheele linie zou geschieden.”

IV. Dat toekomstige verzorging van ouden van dagen (of in het algemeen: toekomstig genot van bespaard geld) alleen kan geschieden uit de opbrengst van goederen en diensten in dien toekomstigen tijd,

is: een vanzelfsprekende waarheid, die geldt voor iedereen, vorm van sparen en verzekeren.

„Of Rijkspostspaarbank of particuliere spaarbank, Staatsverzekering of particuliere verzekering hiervoor zorgt, kan voor de werking van deze eenvoudige waarheid uiteraard niets geen verschil maken.

„Was het Rijk dus, in plaats van zelf de sociale verzekering ter hand te nemen, niet verder gegaan dan deze verzekering verplicht te stellen, de uitvoering overlatend aan particuliere fondsen of maatschappijen, — met welke wijze van schadeloosstelling dan ook, voor de posten met aanvangstekort —, dan was in de economische gevolgen alles precies zoo als thans, aangezien die particuliere instellingen dezelfde beleggingen kiezen als de Rijksfondsen van thans.”

V. Het is in de practijk niet hetzelfde, of gelden die voor de betaling van pensioenen moeten dienen,

a. via een Rijksfonds komen uit rente op Staatsleeningen, waarvan uiteraard andere gedeelten in handen zijn van particulieren, spaarbanken en levensverzekeringsmaatschappijen,

b. dan wel als zoodanig rechtstreeks uit de Schatkist moeten worden voldaan.

„Het verschil blijkt bij betalingsmoeilijkheden van den Staat: in het eerste geval worden alle crediteuren in gelijke verhouding getroffen, in het tweede geval leggen alleen arbeiders en Rijksambtenaren het loodje (nl. wat de hun verzekerde renten en pensioenen betreft) en komen effectenbezitters, spaarders en polishouders van levensverzekeringsmaatschappijen aan hun vollen trek.”

Prent men zich de boven-neergeschreven eenvoudige waarheden goed in, dan komt men er zonder polemiseeren, d.w.z. zonder studie, toe te begrijpen op welke punten allerlei redeneeringen, die op het oogenblik zoo algemeen opgeld doen, verkeerd zijn geloopt.

Met opzet worden hier dus geen conclusies getrokken: iedere lezer moet zelf tot zijn conclusie komen.

Maar wat wèl de bedoeling van schrijver dezes is: laten die conclusies niet steunen op onjuiste of op verkeerd begrepen grondslagen. Komt men na rijp beraad tot ver gaande besluiten, laat men dan waarlijk beseffen wat men doet en laat men niet, door enkele fundamentele, maar niet aan de oppervlakte liggende waarheden over het hoofd te zien, in den waan verkeeren, dat men slechts theoretische veranderingen aanbrengt, die voor de reële practijk maar beperkte gevolgen zouden hebben.

Dr. J. VAN HOORN.

EEN ONVOLDOENDE GEWAARDEERD REGERINGSINITIATIEF.

Naar mate bij de burgerij een beter begrip bestaat van wat nuttig en noodig is om een volksgemeenschap te besturen, kunnen goede, maar daarom nog niet altijd populaire, plannen van vooruitziende regeerders gemakkelijker tot uitvoering komen.

Bedriegen wij ons niet, dan bestaat er in ons land nog geen communis opinio over de wenschelijkheid van de premie-regeling, welke de Minister van Binnenlandsche Zaken bij circulaire van 23 Juni 1938 in het leven heeft geroepen om tot een verbetering van bestaande, min of meer „ongewilde” woningen te komen.

Toch lijdt het geen twijfel, dat het hier een belangrijk en nuttig initiatief betreft.

In de laatste twintig jaren zijn vele honderden miljoenen Guldens aan belastinggelden hier te lande besteed voor den woningbouw, doch niet voor verbetering van bestaande oude, maar goedkoopste types van woningen, waarin de armste lagen der bevolking voor het meerendeel huizen.

Daar was aanvankelijk ook geen aanleiding toe, want allereerst diende in het nijpend woningtekort te worden voorzien. Toen daarin echter voorzien was en de sleutelgelden om een woning te bemachtigen plaats maakten voor twee weken of langer gratis wo-

nen, ontstond er zeker reden om te trachten een verdere kapitaalvernietiging, belichaamd in een onrustbarend aantal leegstaande woningen, te voorkomen.

Een aantrekkelijke oplossing zou ongetwijfeld geweest zijn om alle minder gewilde perceelen te ont-eigenen en moderne nieuwe woningen te bouwen, doch men zou naast een prijzenswaardige liefde voor verbetering der volkshuisvesting financieele verantwoordelijkheid volkomen moeten missen om dit thans op groote schaal uitvoerbaar te meenen.

Integendeel, wie de belangen van een helaas zoo dringend noodige verbetering van onze defensie afweegt tegen het belang van een verdere verbetering der volkshuisvesting — waarvan de eischen wel reeds zeer hoog zijn opgedreven, maar nog vrijwel onbeperkt verder opgedreven kunnen worden — die zal onder de tegenwoordige omstandigheden de besteding van publieke middelen daarvoor tot het strikt noodzakelijke en het economisch verantwoorde willen beperken.

Niet noodzakelijk is, dat met belastinggelden — hetzij rechtstreeks, hetzij indirect door garanties, voorschotten of dergelijke — de bevolking geholpen wordt aan een bewoning, welke zij niet zelve kan betalen. Daarentegen is, het wel economisch verantwoord om te trachten den voorraad goedkope woningen, die er nog is, voor verval te behoeden en, waar eenigszins mogelijk en loonend, te verbeteren.

Dit doel stelt de Regeering zich blijkbaar voor te bereiken door beschikbaarstelling van premies, welke voor $\frac{2}{3}$ door het Rijk en voor $\frac{1}{3}$ door de Gemeenten gedragen zullen worden.

Uit het feit, dat het systeem van premies en niet dat van voorschotten is gekozen, volgt, dat het hier niet in eerste instantie gaat om een steunmaatregel aan in financieele moeilijkheden geraakte huisexploitanten. Wij komen hierop, straks echter nog even terug.

Er wordt blijkbaar op gerekend, dat de eigenaren de rest der kosten van verbetering zelve kunnen betalen, of hun crediteuren hun te hulp zullen komen, en dat een aanmoediging door een bijdrage in die kosten van ten hoogste een derde gedeelte voldoende zal zijn om meer resultaten te verkrijgen dan zonder zoodanige tegemoetkoming het geval zal zijn.

In verschillende gevallen zal dit inderdaad wel zoo wezen, doch in meerdere gevallen zijn de goedkope, oude woningen in het bezit van kleine eigenaren, gesecondeerd door hypothecaire geldschietters, aan wie vaak geen andere keus overblijft dan verlies te nemen, daar de middelen hun ontbreken om van kwaad weder goed geld te maken. Wellicht zou het overweging verdienen om voor deze gevallen een aanvullingscrediet mogelijk te maken.

Intusschen zullen ook dan de genomen maatregelen niet het beoogde doel treffen, wanneer de gemeenten haar medewerking of in het geheel niet wenschen te verleenen, gelijk men zich bijv. te Maastricht reeds heeft uitgelaten, of de benodigde gemeentelijke medewerking afhankelijk stellen van allerlei voorwaarden, die de aantrekkelijkheid van de premie zoo al niet illusoir, dan toch aanzienlijk minder groot maken.

Men zal er vrede mee hebben, dat geen premie beschikbaar gesteld wordt voor een stadswijk, die op het punt staat onteigend te worden ter saneering van de nog resteerende minder fraaie woongedeelten, doch men zal niet op grond van dit motief de premie mogen weigeren, maar desniettemin toch eigenaren aanschrijven tot verbetering uit hun eigen beurs.

Zoo kan men zich afvragen of het wel juist is, om daar, waar de grond het duurst is van geheel Nederland, de minimum nuttige oppervlakte hooger te stellen dan door de Regeering is bepaald. Deze minimum nuttige oppervlakte is 30 m² en lijkt ons juist voor de groote steden te zijn bedoeld, doch voor Amsterdam is deze limiet verhoogd tot 35 m², zoodat een zeer groot aantal woningen, die het meeste verbetering behoeven, van de premie-verkrijging uitgesloten zijn.

* *

Aan de gemeente Amsterdam mag de lof niet ont-

houden worden, dat zij als eerste der groote steden een uitvoeringsregeling, als door de Regeering bedoeld, heeft getroffen, doch de regeling wordt o.i. ontsierd door de arbeidsbepaling, dat de verbetering slechts mag worden uitgevoerd door arbeiders, die van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs zijn betrokken: een bepaling, die met de zaak niet te maken heeft en op de frequentie der toepassing een nadeeligen invloed moet hebben, omdat een zeer groot aantal oudere huizen te Amsterdam in het bezit is van kleine timmerlui, loodgieters, schilders, stucadoors, metselaarsbaasjes, e.d., die de verbeteringswerken slechts zelve of met eigen volk economisch kunnen uitvoeren.

Men kan nu eenmaal zijn eischen niet te hoog stellen, wanneer men in dezen iets wil bereiken. Indien bijv. eventueele alkoven bij het aangrenzend vertrek moeten worden gevoegd, dan is hiervan voor de duizenden voor- en achterwoningen van Amsterdam het gevolg, dat zij als zoogenaamde één-kamer-woningen slechts mogen worden gebruikt voor de bewoning van hoogstens twee personen. Er worden te Amsterdam nog minstens vijf duizend van deze soort woningen bewoond door meer dan twee personen, en er staan verder heel wat leeg. Wanneer de eigenaar nu bij gebruikmaking van de premie alle gezinnen van meer dan twee personen als huurgegadigden uitsluit, dan zal hij in dit genre geen spoedige bezetting van zijn woningen mogen verwachten, en derhalve weinig prikkel tot verbetering van zijn bezit ondervinden.

Voorkomen moet worden, dat er paradoxaale toestanden zouden ontstaan, zoodat bijv. hypothecaire belanghebbenden, die terwille van het behoud van de waarde van hun onderpand hun debiteuren zouden willen en kunnen helpen, als voorwaarde voor zoodanige hulp misschien zouden gaan stellen, dat geen gebruik gemaakt mag worden van de nieuwe premie, daar dan die verbeteringen zóó omvangrijk en zóó kostbaar zouden worden, dat men de werkelijk gewenschte en betaalbare verbetering nog goedkooper zonder premie kan aanbrenge.

Bovendien staat te vreezen, dat men op deze wijze eigenlijk geen overzicht zal krijgen van de mogelijkheden, welke de nieuwe door de Regeering beoogde maatregel bevat.

Dit zou te betreuren zijn om der wille van de zaak zelve: de economisch verantwoorde verbetering van de volkshuisvesting voor de minst kapitaalkrachtige bewoners. Maar niet alleen daarom: ook als een zekere steunmaatregel voor de eigenaren van oudere woningen zou een soepele uitvoering nuttig kunnen werken, daar in die kringen groote ontstemming heerscht wegens de jarenlange forceering van huurverlaging door de Overheid zonder eenige compensatie in verlaagde overheidslasten, gepaard gaande met als oneerlijk gevoelde concurrentie van door de Overheid gefinancierde of anderszins gesteunde verenigingswoningen, die de huurders uit particuliere woningen, welke zichzelf moeten bedruipen, wegzuigen.

* *

Tenslotte zou het ook voor een gezondmaking van financieele verhoudingen, bij deze soort woningvoorraad betrokken, van belang zijn, dat een premie voor gewone verbeteringen dit bezit weer iets minder taboe voor den onroerend-goederenhandel zou maken: verkoop naar meer kapitaalkrachtige handen kan het onderhoud in de toekomst eveneens ten goede komen.

Het aandeel van de Gemeente ad één derde gedeelte in de premie kan ten hoogste f 80 per woning bedragen: in redelijkheid valt niet aan te nemen, dat al te hooge eischen door dit bescheiden bedrag worden gemotiveerd. Wellicht zouden de te Amsterdam voorloopig gestelde voorwaarden iets gemitigeerd kunnen worden en moge men dan in andere Gemeenten met voortvarendheid gebruik gaan maken van de mogelijkheden, welke de Regeering hier weloverwogen in het uitzicht heeft gesteld.

Mr. J. WILKENS.

DE DEPOTFRACTIEBEWIJZEN.

„Vernunft wird Unsinn, Wohltat Plage“.

In tegenstelling tot hetgeen te New-York en te Londen is geschied, zijn aan de Amsterdamsche beurs de Depotfractiebewijzen tot de officieele notering toegelaten en daarmee zijn die papieren min of meer als „effecten“ erkend. De plaatsingsmogelijkheid is daardoor in belangrijke mate toegenomen en de talrijke voorschriften, die door het Bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel over deze materie zijn gegeven, hebben de strekking om het beleggende publiek een zekeren waarborg te verschaffen, zoo niet over de waarde van die stukken, dan toch wel over het juridische en algemeene karakter ervan.

In de laatste maanden is dan ook het instituut der depotfracties in snel tempo gegroeid, de uitgiffen ervan nemen in aantal en omvang toe en het is goed om een oogenblik stil te staan bij de werkelijke beteekenis van dezen beleggingsvorm en te overwegen in hoeverre de verstandige gedachte, die er ongetwijfeld aan ten grondslag ligt, niet tot eenzijdige „uitwassen“ aanleiding geeft of reeds gegeven heeft, of „Vernunft“ al of niet tot „Unsinn“ dreigt te verworden, en of hier de „Wohltat“ zich nog niet tot „Plage“ ontwikkeld heeft.

Alle overdrijving schaaft; ter beurze van Amsterdam kan men al schertsenderwijze plannen vernemen tot het formeeren van een depotfractie van alle reeds bestaande depotfracties, teneinde de zegeningen, die de afzonderlijke depotfracties bieden, als het ware nog eens in een meer geconcentreerden vorm aan het publiek aan te bieden!

Selectie en risicoverdeeling.

Twee min of meer tegengestelde beginselen behoren bij de „kunst“ van beleggen gevolgd te worden: enerzijds het doen van een op een verstandig oordeel gebaseerde keuze uit de vele verleidelijke proposities, die men voorgelegd krijgt, het uitkiezen dus van het goede, de *concentratie* van belangen, en anderzijds de verdeling van risico. Ieder verstandig mensch weet, dat, hoe grondig hij zijn oordeel tracht te vormen, hoe goed hij zich op de hoogte stelt en hoe nauwkeurig hij zich tracht rekenschap te geven van de bekwaamheid van zijn adviseurs, fouten in de beoordeeling en dus het doen van een verkeerde keuze mogelijk blijven.

Hiertegen tracht hij zich dan zoo goed en zoo kwaad, als het kan, te beveiligen door verdeling van risico. „Do not put all your eggs in one basket“, is het verstandige adagium, dat ten grondslag ligt aan risicoverdeeling, waartegenover men te stellen heeft, dat kennis van zaken, die in de eerste plaats noodig is om te slagen in het leven, en dus zeker op het gebied van beleggingen, moeilijker te verkrijgen en te behouden is, naarmate men zijn eieren over een grooter aantal mandjes verdeelt. Hiermee is in groote trekken aangegeven, tusschen welke twee polen de belegger, die weet, wat hij doet, zich heeft te bewegen en het nieuwe, of betrekkelijk nieuwe, verschijnsel aan het uitspansel van de Amsterdamsche effectenbeurs dient men dan ook in de eerste plaats in dit verband te beoordeelen.

Er zijn beleggers, die ernaar streven om hun beleggingen over een zoo klein mogelijk aantal objecten te verdeelen.

Hoe grooter aantal, aldus hun standpunt, hoe geringer de kans, dat men zich behoorlijk zal kunnen oriënteren, en, naarmate men zich minder goed op de hoogte stelt, ontardt beleggen in wat men met een minder fraai, maar niettemin duidelijk, woord „gokken“ zou kunnen noemen.

Bij het al te zeer acht slaan op het eenzijdige criterium van de risicoverdeeling loopt men groot gevaar om in de diepte (van oordeel) te verliezen, wat men

in de breedte wint. Hoe breeder verdeling van risico, hoe zekerder men getroffen zal worden door nu hier dan daar plaats grijpende „ongelukken“ en het is daartegenover maar een schrale troost, dat men niet veel grootere verliezen lijdt, door niet *alles* op de eene slechte kaart gezet te hebben. Zulks zal trouwens ook niet veel voorkomen, want, naarmate men grooter belang bij een bepaalde onderneming of corporatie heeft, zal men zich intensiever rekenschap geven van de ontwikkeling daarvan en is de kans grooter, dat men door tijdig in te grijpen verliezen kan beperken.

In het rapport, dat door een door het Bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam benoemde Sub-Commissie inzake het opnemen van Depotfractiebewijzen in de Prijscourant is uitgebracht, staat als doel van deze stukken aangegeven, dat:

„ze alle dienen om den kleinen belegger de gelegenheid te bieden tot een verdeeld risico.“

Na het voorafgaande zal het duidelijk zijn, dat alreeds het doel van die stukken dus een bepaalde eenzijdigheid is.

Geheel buiten beschouwing latende de vraag of verdeling van risico eenzijdig gewenscht is, richt men de aandacht op het feit van die verdeling en stelt men zich bloot aan het gevaar door dat doel na te jagen de zaak van het beleggen in zijn geheel ernstig te schaden. „Alle Konsequenz führt zum Teufel.“ Het abstracte ideaal van risicoverdeeling spot met den anderen eisch van verstandig geldbeleggen n.l. het doen van een oordeelkundige keuze. Ook dus, indien men zou kunnen zeggen, dat de depotfractiebewijzen inderdaad zouden zijn, waarvoor zij zich aandienen n.l. een ideale risicoverdeeling, ook dan nog is de vraag, of zij wenschelijk zijn voor den belegger, *niet* beantwoord; immers die risicoverdeeling is slechts *een zijde van de zaak*.

Wie zich nu goed rekenschap geeft van de samenstelling van de depotfracties, die thans bij wijze van lawine over het Nederlandsche publiek worden uitgestort, zal al spoedig tot de slotsom komen, dat het, eenmaal beleggende in depotfracties, voor den individueelen belegger welhaast *onmogelijk* is geworden om zich werkelijk duurzaam op de hoogte te houden van zijn belangen.

Onder het vaak gebruikte motto „hoe meer hoe liever“ treft men nu al depots aan met niet minder dan 100 Nederlandsche, natuurlijk alle eerste klasse (!), fondsen en de belegger, die zijn vermogen steekt in zulk een combinatie, moet wel een „Übermensch“ zijn om zich behoorlijk van zijn bezit op de hoogte te houden.

Niet alleen het vormen van een oordeel is bij deze stukken uiterst moeilijk, ook het omzetten van de sequenties daarvan in daden brengt zulke groote bezwaren mee, dat het welhaast onmogelijk genoemd kan worden. Het zich ontdoen van het belang bij een bepaald fonds, dat men via een depotfractie heeft, is uitgesloten, tenzij men de heele fractie van de hand zou doen en zulks zou een omzet vereischen, die in het gekozen voorbeeld 99 maal het belang, dat men wenscht af te stooten, overtreft. Bij het verkoopen van de depotfractie immers verkoopt men mede het belang bij alle 99 fondsen, die men strikt genomen zou wenschen te behouden, maar die men wel weg moet doen om het eene ongewenscht geworden fonds kwijt te raken.

Geheel afgezien nog van de andere bezwaren, die aan het verhandelen van de depotfracties op zichzelf verbonden zijn en waarop wij hieronder nader terugkomen, brengt de aard van deze stukken reeds mede, dat een werkelijk actieve beleggingspolitiek erdoor onmogelijk wordt.

Dit bezwaar wordt door de bij de meeste depotfracties voorbehouden bevoegdheid tot het brengen van wijzigingen in de samenstelling van de depot-eenheden door de beheerders geenszins ondervangen.

De moeilijkheid, om zich op de hoogte te stellen van den werkelijken aard van zijn bezit, wort er voor den houder der fractiebewijzen nog maar grooter door en alleen indien de veranderingen, die door de beheerders aangebracht worden, toevallig zouden overeenstemmen met de wijzigingen, welke de individueele houder wenscht, zou hij ervan kunnen afzien zelf in te grijpen.

Het is intusschen niet aan te nemen, dat beheerders, voor zij tot wijzigingen overgaan, daarvan in het openbaar mededeeling doen, zoodat op zijn best de houder van de fractiebewijzen er eerst achteraf kennis van krijgt.

Trouwens het wezen van de fixed trust brengt mee, dat veranderingen in de beleggingen een uitzondering zijn en de structuur van het beheer, dat niet op de wijze, zooals zulks bij een gewone vennootschap geschiedt, gecontroleerd wordt en verplicht is verantwoording van zijn daden te doen, is er dan ook niet op gericht.

Bij de management trust valt het accent meer op de persoonlijke bekwaamheid van het bestuur op beleggingsgebied, maar bij de fixed, ofwel de flexible trust, waarvan de depotfractiebewijzen bestaan, ligt het zwaartepunt bij de *mechanische* risicoverdeeling.

Beleggende in depotfracties, en dit moet men goed beseffen, schakelt men willens en wetens het persoonlijke oordeel uit en zulks is ten eenenmale in strijd met het beginsel van een *bewuste* en *actieve* beleggingspolitiek.

Band tusschen eigenaar en eigendom.

Door het instituut der depotfractie wordt de band, die den belegger verbindt met zijn uiteindelijke belangen, nog weer langer en dus lossier gemaakt dan bij gewone effecten reeds het geval is. Zonder ons op deze plaats bezig te willen houden met de moeilijkheden, die een behoorlijke regeling van de rechtsverhoudingen, welke ontstaan door de depotfracties, oplevert, dient er toch wel op gewezen te worden, dat hier een geheel nieuwe instantie geschapen wordt, een nieuwe schakel, tusschen het werkelijke belang en den belanghebbende, waaruit van nature tal van risico's, die aan effecten zonder meer niet vastzitten, voortvloeien.

Het Bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel heeft dit zeer goed gevoeld en het heeft dan ook voor de opneming in de officieele notecring van depotfractiebewijzen een heele serie voorschriften gegeven, die strekken om de juridische consequenties eenigermate te regelen.

Wie zich de moeite geeft nauwkeurig van die voorschriften kennis te nemen, zal al spoedig bemerken, dat daarin een complex nieuwe „rechtsregels” aan het groeien is, die de belegger in de toekomst boven en behalve het vennootschapsrecht zal moeten bestudeeren om de verhoudingen, die zijn depotfractiebewijzen beheerschen, te kunnen beoordeelen.

Elke in het verkeer optredende nieuwe juridische vorm brengt moeilijkheden en *dus* risico's mee en alleen al van deze zijde gezien staat tegenover het voordeel aan de depotfractiebewijzen verbonden dus een belangrijk nadeel.

Stelt men een oogenblik naast of tegenover de belegging in effecten andere beleggingsmogelijkheden, die een meer directen band leggen tusschen den economischen eigenaar en zijn eigendom, dan blijkt, dat de meer ingewikkelde figuur van de effecten, die zijn juridische moeilijkheden heeft, in vele gevallen niettemin verkozen wordt, omdat uit den effectenvorm het groote voordeel van gemakkelijke verhandelbaarheid voortvloeit.

De vraag is nu, hoe, vergeleken met effecten, de positie van de depotfractiebewijzen is.

Bij deze nieuwe soort beleggingspapieren heeft men stellig te maken met het groote nadeel van een

nieuwe serie rechtsverhoudingen, die de structuur ingewikkelder maken, maar het voordeel, dat effecten tegenover de natura beleggingen kenmerkte, de veel betere verhandelbaarheid, is hier niet aanwezig, integendeel!

De verhandelbaarheid.

Het vraagstuk der verhandelbaarheid heeft als het ware twee kanten: de kosten, die het meebrengt om omzettingen te doen eenerzijds, en de ruimte van de markt anderzijds, waarbij men wel moet bedenken, dat het twee zijden van *een* zaak zijn. Ze houden dus met elkaar verband en beïnvloeden elkaar wederkeerig. Groote kosten van verhandeling veroorzaken natuurlijk, dat de markt minder ruim wordt en het feit van niet ruim zijn van de markt veroorzaakt groote fluctuaties in prijs.

De marge, die ligt tusschen bied- en laatrijs, is grooter en naarmate die grooter is, neemt het verlies bij omzetten toe, hetgeen weer op een lijn komt met de kosten van omzetten.

Het groote voordeel van effectenbelegging vergeleken met andere beleggingsvormen is, dat de kosten van verhandeling betrekkelijk gering zijn.

Voor de beoordeeling van die onkosten dient men uit te gaan van den kringloop Geld—Fonds—Geld. De kosten van aankoop en de kosten van verkoop behooren bijeen genomen te worden en voor transacties aan de Amsterdamsche beurs bedraagt dit totaal voor een belegger, die buiten Amsterdam woonachtig is, 0.99 pCt. ($2 \times \frac{1}{2}$ pCt. provisie en 2×1.2 per mille nota zegel). Stelt men hiernaast belegging in vast goed, dan komt men tot aanzienlijk hogere kosten „van in en uit”, al is het goed zich er daarbij reenschap van te geven, dat de kosten de *overdracht* betreffen en dus niet tegelijkertijd aan koper en verkoper berekend worden.

De „in en uit”-kosten op vast goed komen neer op ca. $3\frac{1}{4}$ pCt. oplopend tot ca. $4\frac{1}{4}$ pCt., afhankelijk van den termijn, die tusschen aan- en verkoop verloopt.

De veel gunstiger positie van effecten in dit opzicht blijkt wel duidelijk.

Hoe staat het nu met de „in- en uit”-kosten van depotfractiebewijzen. De kringloop is hier wat meer gecompliceerd en luidt als volgt:

Geld—Effecten—Depotfractiebewijzen—Effecten—Geld.

Hier heeft men dus als bij de gewone effectenbelegging niet te doen met twee omzettingen, maar met vier. De gekochte effecten moeten in de fractiebewijzen omgezet worden en omgekeerd zullen de fractiebewijzen eerst weer in effecten omgezet worden, alvorens deze laatste in geld kunnen worden omgezet. Het feit, dat de instituten, die de depotfracties scheppen, de fractiebewijzen direct tegen geld afgeven, brengt hierin geen wezenlijke verandering. Immers, de aankoop van de effecten wordt nu niet door den belegger gedaan, maar door den emittent en in totaal is het getal omzettingen onveranderd en worden ook de kosten, die daaraan verbonden zijn, niet vermindert, maar meestal ineens in rekening gebracht in den prijs, dien men voor de depotfractie heeft te betalen.

Bij verkoop is dit in wezen niet anders, zoodat men, wil men zich een beeld vormen van de kosten van „in- en uit” bij het beleggen in deze stukken, de kosten van al die omzettingen bijeen moet tellen.

De kosten van depotfractiebewijzen.

Het is te danken aan de voorschriften, die het Bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel gegeven heeft, dat zulks althans voor de in den laatsten tijd uitgegeven depotfractiebewijzen mogelijk is; voor de beoordeeling van de vroegere uitgaven is het veel moeilijker. Van een willekeurig aantal recentelijk uitgegeven depotfractiebewijzen hebben wij het

totaal dezer kosten berekend en zij variëerden tusschen 5 pCt. (voor de Nedico) en 15 pCt. (voor het Gemengd bezit in Zuid-Afrikaansche ondernemingen „Springbokken”), hetgeen dus van 5 tot 15 maal de kosten van gewone effectentransacties en één tot vijfmaal de kosten van belegging in vastgoed uitmaakt!

Een opsomming van de samenstelling van deze kosten volgt hier:

	Nedico	Springbokken
Kosten van aan- en verkoop van de effecten	$\frac{1}{2}$ %	3 %
Aanmaakkosten en royement der depotfracties	2 „	$3\frac{1}{4}$ „
Kosten van beheer	1 „	5 „
Zegel en beursnotering	$\frac{1}{4}$ „	$2\frac{1}{2}$ „
	<hr/>	<hr/>
	4 $\frac{1}{4}$ %	14 $\frac{1}{4}$ %
Kosten van aankoop depotfractiebewijzen	$\frac{1}{4}$ „	$\frac{1}{4}$ „
	<hr/>	<hr/>
	5 %	15 %

Een korte toelichting op deze kosten is wel noodig, vooral ook vanwege het groote verschil, dat hier tusschen verschillende depotfracties blijkt te bestaan.

De Nedico omvat uitsluitend Nederlandsch-Indische en aan de Amsterdamsche beurs genoteerde fondsen, terwijl de Springbokken uitsluitend uit buitenlandse fondsen zijn samengesteld. Daarmee hangt samen het verschil in zegelkosten en dat op aan- en verkoop van de effecten. De zegelkosten op in het buitenland gekochte en hier te lande in omloop gebrachte fondsen bedraagt 2 pCt. en die vallen dus voor de Nedico uit.

Voorts brengt de beheerder van de Nedico, die een aan de Amsterdamsche beurs werkende instelling is, geenerlei kosten in rekening op den aankoop van de effecten, waaruit de depoteenheid bestaat, hetgeen blijkbaar onder de service wordt begrepen, maar de beheerders van de Springbokken moeten natuurlijk voor den aankoop van de effecten in het buitenland wel de kosten in rekening brengen. Voor de Nedico hebben wij echter de kosten van verkoop voor den particulier van de effecten bij afbraak evenals bij de Springbokken wel in de rekening opgenomen.

Kosten in wezen een extra risico.

De kosten van aanmaak en royement van de depotfractiebewijzen behoeven geen nadere toelichting. Ten aanzien van de beheerskosten moet opgemerkt worden, dat niettegenstaande die beheerskosten feitelijk gelden als vergoeding voor het geheele bestaan van de depotfracties, ze niettemin bij tusschentijdsche afbraak niet gedeeltelijk aan de houders worden terugvergoed. Bij den aanmaak worden zij in eens in rekening gebracht en zij vormen dus voor den belegger bij afbraak een totaal verlies.

Wat voorts den aankoop van de depotfracties zelf betreft, hebben wij de daarop verschuldigde provisie en effectennotazegel in aanmerking genomen, evenwel geen kosten voor den verkoop van de fracties.

Immers, wij zijn ervan uitgegaan, dat de fracties geliquideerd en de effecten der depoteenheid verkocht worden.

Nu kan tegen deze beschouwing van de kosten „van in en uit” aangevoerd worden, dat de zaak voor den belegger te somber wordt voorgesteld. Hij zou immers zijn fractie, zooals zij is, kunnen verkopen en hij maakt daarvoor dan den officieelen koers, zoodat bij verkoop alleen de verkoopkosten op de fractiebewijzen als zoodanig drukken i.c. $\frac{1}{4}$ pCt. ($\frac{1}{8}$ pCt. provisie en 1.2 per mille effectennotazegel).

De vraag is echter, hoe de beurskoers zal zijn en voor de beoordeeling daarvan moet men in de eerste plaats als richtsnoer nemen de beurswaarde van de effecten, die in de depoteenheid begrepen zijn. Uitgaande van dien basisprijs, zal de koers van de depoteenheden zich bewegen tusschen twee grenzen:

eenerzijds de pariteit plus de kosten, als het publiek koper, en

anderzijds de pariteit minus de kosten, als het publiek verkoper is.

Hieruit volgt, dat zoolang het publiek *overwegend* koper is, de afzonderlijke verkoper er zonder kleerscheuren, wat de kostenmarge betreft, zal afkomen, maar indien de markt draait en het publiek dus overwegend verkoper is, zal hij de volle schade van de kostenmarge dragen en in zulk een geval „profiteert” alleen de afzonderlijke koper, die dan de stukken feitelijk *onder* de pariteitswaarde van de depoteenheid krijgen kan. Wat wij in het vooraangaande min of meer beschouwd hebben als kosten, die men in ieder geval heeft te betalen, blijkt dus bij nadere overweging te zijn een *extra risico*, dat aan het beleggen in deze stukken vastzit. Beleggende in depotfractiebewijzen riskeert men — voorschands nog enkel en alleen met het oog op de kosten van dien beleggingsvorm — boven en behalve de risico's, die op zichzelf aan de effecten, waaruit de depoteenheid bestaat, verbonden zijn, extra verliezen van zeg 5 tot 15 pCt.

Het is niet zoo, dat deze kostenmarge de eenige extra risicofactor uitmaakt, die is nog slechts, wat wij het „statistische element” in deze kwestie zouden willen noemen. Er is meer.

Involed door inperking van de grootte der effectenmarkt.

De individueele belegger zal uiteraard niet een zoo groot aantal depotfractiebewijzen in eens verhandelen, als overeenstemt met een geheele depoteenheid. De tegenpartij, dat is meestal de emittent, zal dan ook tegenover de fracties, die hij afgeeft, niet steeds gelijktijdig de overeenkomstige fondsen op de beurs kunnen verhandelen. Hij neemt dus een zeker risico, dat de koersen anders zijn op het moment, dat hij de depoteenheid moet liquideeren — in het geval hij de fracties inkoopt —, of dat hij de fondsen moet kopen — bij verkoop van de depotfracties —, als op het tijdstip, dat hij de afzonderlijke fracties kocht of verkocht.

De depoteenheden omvatten zeer groote bedragen. Ze varieeren van een f 40.000 tot ruim f 200.000 en het is begrijpelijk, dat de emittent, die in fracties opereert, aanzienlijke risico's van koersfluctuaties loopt. Hij kan zich daar uiteraard alleen tegen dekken door bij inkoop van afzonderlijke fracties te bieden *onder* den arbitrageprijs en bij verkoop zal hij de koersen zoodanig berekenen, dat er alreeds met zekere speling is rekening gehouden. Daar steekt op zichzelf niets afkeurenswaardigs in, het is nu eenmaal het logische gevolg van het wezen van deze stukken.

De tijd, welke men noodig heeft voor het verkopen van een aantal fractiebewijzen, die tezamen een depoteenheid vormen — bij de grootere depoteenheden heeft men wel 400 fractiebewijzen. —, zal niet gering zijn, men noemt ons b.v. een maand, en het is duidelijk, dat de risico's aan koersschommelingen in dien tijd verbonden zeer groot zijn.

Met deze zijde van de zaak hangt voorts samen, dat verscheiden depoteenheden omvatten fondsen, die op zichzelf zeer incurant zijn en waarbij aan- en verkoop reeds van een gering aantal stukken zeer groote koersschommelingen veroorzaken. De individueele belegger nu, die dergelijke fondsen wil kopen of verkopen, kan daarbij voorzichtig te werk gaan, maar voor het completeeren van de depoteenheden heeft men heel vaak haast en het gevaar is niet denkbeeldig, dat daardoor koersen tot stand komen, die hij een meer rustig opereeren vermeden zouden kunnen worden.

Het is niet wel doenlijk om de risico's aan deze laatste factoren verbonden onder cijfers te brengen, maar zeker is het, dat voor den individueelen belegger daardoor het risico, dat aan den kostenfactor vast-

zit, zeer sterk verhoogd wordt. De werkelijke kosten voor den belegger, en dat dient men, deze stukken beoordeelende, wel te overwegen, bestaan dus niet alleen uit het gedeelte, dat men zien kan, en dat alreeds zeer hoog is, maar ook uit het gedeelte, dat men *niet* zien kan. Verschillen tusschen openlijk in rekening gebracht beheersloon behoeven dan ook niet te betrekken, dat de totale verdiensten van dengeen, die het lagere loon in rekening brengt, ook minder zijn; misschien is zijn positie in de markt zoodanig, dat hij een veel grootere winst kan behalen door het verhandelen van de stukken, die tot de depoteenheid behooren.

Het rapport van de Bestuurscommissie van de Vereeniging voor den Effectenhandel.

In het hierboven reeds ter sprake gebrachte rapport van de Bestuurscommissie van de Vereeniging voor den Effectenhandel wordt aan deze zijde van de kwestie groote aandacht besteed en er wordt speciaal gewezen op de monopolie-positie, die de emittent, vooral van de fractiebewijzen van de grootere depoteenheden, van nature gaat innemen. De overweging, waarom die commissie tenslotte, niettegenstaande de zeer duidelijke bezwaren, toch besloten heeft tot opneming van deze stukken in de prijscourant te adviseeren, komt hierop neer, dat men er de voorkeur aan gaf, ze te trekken binnen de beurs, ten einde de beweging niet „te forceeren naar het terrein der advertentie-campagne zonder eenige controle, met de mogelijke misbruiken daaraan verbonden.” Het is in hooge mate te betreuren, dat men deze beslissing genomen heeft, omdat men daarmee, zooals wij in den aanvang van dit artikel reeds opmerkten, de beweging als het ware gesanctionneerd heeft.

In aanmerking nemende deze „kosten”-kwestie en de monopoliepositie van den emittent, kan men zeggen, dat de verhandelbaarheid van de depotfracties, vergeleken met die van de daaraan ten grondslag liggende effecten, niet *groot*, maar *kleiner* is. Hetgeen wij dus hiervoor over de juridische structuur van deze stukken hebben opgemerkt, krijgt een ernstiger beteekenis, omdat het voordeel, dat effecten hebben ten opzichte van allerlei vormen van belegging „in natura” n.l. de vooruitgang in verhandelbaarheid, niet aanwezig is.

Risico-verdeeling.

Als wij nu terugkeeren tot ons uitgangspunt de „risicoverdeeling”, waarvan de depotfractie de gemechaniseerde verwezenlijking schijnt te zijn met voorbijgaan van de wenschelijkheid van oordeelsvorming, dan zien wij, dat deze eenzijdigheid niet voldoet aan de verwachting, die zij door haar bestaan alreeds opwekt. Het behoort bij het beleggen niet te gaan om *risicoverdeeling*, maar om *risicovermindering*. Met verdeelen van risico is de belegger niet geholpen, hij hoopt, dat zijn totale risico kleiner zal worden en nu is het resultaat van het voorafgaande, dat de depotfractie daar geen waarborgen voor geeft, integendeel. In ieder geval is aan het instituut een heele categorie *eigen* risicofactoren verbonden, waarvan het totaal stellig een hoog percentage uitmaakt van de waarde, die men erin steekt, en daarmee is o.i. de depotfractie veroordeeld. Opmerkelijk is hierbij, dat het juist wederom de „kleine man” is, te wiens bescherming het instituut wordt aanbevolen.

Hij, die vanwege het *mindere* risico depotfracties verkijst boven effecten, gaat — om te eindigen met een woord van Bolland — „om vermeerdering van zonlicht zoeken in den kelder”.

W. WILLEMS.

EEN SYMPATHIEK PLAN.

(Tot vermindering van de werkloosheid in het drukkersbedrijf.)

Naast de *ondersteuning* van de werkloozen — wat natuurlijk alleen een lapmiddel is, omdat het de gevolgen van de werkloosheid wel verzacht, maar den werkloozen niet verschaft, wat zij het meest van alles noodig hebben: werk — en naast de op groote schaal ondernomen en op nog grootere schaal ontworpen pogingen om *nieuw* werk te vinden, is het van het grootste belang, dat *in de bestaande bedrijven* zelf gestreefd wordt de werkloozen aan den arbeid te zetten. Dat probleem kan natuurlijk slechts bedrijfsge wijze worden bekeken en opgelost.

Een sympathieke poging om door het bedrijf zelf maatregelen van dien aard te doen nemen, is ontworpen door den Bedrijfsraad in het drukkersbedrijf. Dit is een bedrijf, dat sinds jaren bekend is door een zeer krachtige samenwerking der bedrijfsge nooten, waardoor zeer veel goeds tot verbetering van de bedrijfstoestanden is tot stand gebracht, zonder dat daarmee gezegd wordt, dat het al goed is, wat daar blinkt.

Er bestaat in dat bedrijf sinds jaren een werklozenkas; een anciënniteitsregeling, die verhindert, dat de oudere arbeiders, die niet meer goed meekunnen met de eischen van dit steeds sterker gemechaniseerde bedrijf, niet ontslagen worden; een zeer behoorlijk pensioenfonds; maatregelen tot herscholing van de arbeiders, die door werkloosheid hun vakbekwaamheid dreigen te verliezen; en een regeling voor de verhouding van het aantal leerlingen tot het aantal volwassen arbeiders, welke voorkomt, dat men meer leerlingen zou opleiden, dan naderhand plaatsing kunnen vinden. Die laatste regeling moge misschien niet volmaakt zijn, de gedachte, die aan dit alles ten grondslag ligt, verdient groote waardeering. Niet ieder is als de godin Minerva volgroeid en volmaakt uit het hoofd van haar vader ter wereld gekomen.

Men heeft in dat bedrijf gezonnen op krachtiger middelen ter bestrijding van de werkloosheid. De poging om na iedere 4 of 5 weken een wandelweek in te voeren is mislukt. De werkende arbeiders zouden gedurende één vijfde van het jaar werkloos gemaakt worden met een vergoeding als de werkloozen genieten. En de werkloozen zouden gedurende die periode de vaste arbeiders vervangen. Aangezien er in dat bedrijf ongeveer 12.000 werkende typografen zijn en 3000 werkloozen, zou op die wijze aan een groot deel van de werkloosheid een eind gemaakt worden. Dat plan is afgestuit voornamelijk op technische bezwaren.

Het plan.

Het nieuwe plan, waarop ik hier de aandacht wil vestigen en dat reeds door den Bedrijfsraad is aangenomen, maar dat nog de goedkeuring der vakvereenigingen en de goedkeuring en de medewerking van de Regeering behoeft, komt op het volgende neer: *de oudere werkende arbeiders worden vervangen door jonge werkloozen.* Het is gemakkelijker die gedachte in enkele woorden weer te geven, dan haar in de practijk te verwezenlijken.

Het blijkt, dat er onder de ongeveer 12.000 typografen 500 arbeiders voorkomen, die 60 tot 64 jaar oud zijn. Het zou de bedoeling zijn deze oudere arbeiders te pensionneeren krachtens een regeling, die hun ongeveer 70 pCt. van hun oude inkomen garandeert. De werkgevers verbinden zich voor iederen arbeider, die op grond van deze regeling wordt ontslagen, een werklozen jongeren arbeider in dienst te nemen. Deze jongere arbeiders moeten eerst een proeftijd van een half jaar werkzaam zijn, om hun vakbekwaamheid te bewijzen. Men beschouwt trouwens de geheele regeling als een proef, waarvan de doeltreffendheid nog in de practijk zal moeten blijken. Nieuwe administratiekosten zijn er bijna niet aan verbonden, omdat er in dit bedrijf

toch reeds een zeer doelmatige administratie bestaat. Belangrijk is bovendien, dat niemand, patroon noch arbeider, wordt gedwongen aan dit plan mede te werken. De medewerking is aan beide kanten vrijwillig. Het groote probleem is natuurlijk, hoe men de *kosten* van dit plan, die allesbehalve gering zullen zijn, zal moeten vinden.

Financieele regeling.

Mij is geen enkele berekening uit het bedrijf zelf omtrent het totaal der kosten bekend. Ik meen echter, dat een uitkeering van 70 pCt. van het loon aan 500 arbeiders zeker wel ruim een half miljoen gulden per jaar zal bedragen.

Dit geld wordt in de eerste plaats gevonden, doordat de aan het werk gestelde werkloozen gedurende 5 jaren *f* 3 per week van hun loon voor dit doel moeten afstaan. Dat is *f* 75.000 per jaar. Deze verplichting is alleszins rationeel.

Alle typografen en alle patroons in het bedrijf dragen bovendien voor dit goede doel bij. De arbeiders: één dubbeltje per persoon per week. De patroons: één dubbeltje per arbeider, dien zij in dienst hebben per week. Dat levert *f* 120.000 per jaar op. Tezamen met de bijdrage der te werk gestelde werkloozen: twee ton per jaar.

Ik neem aan, dat de Regeering het ontbrekende bedrag van ruim drie ton zal moeten bijpassen. Dat zijn niet heelemaal extra-uitgaven. Een bepaald bedrag aan werkloosheidsuitkeering wordt bespaard, doordat het aantal werkloozen vermindert. Hoe hoog dat bedrag zal zijn, valt moeilijk te taxeeren. Niet alle werkloozen ontvangen een uitkeering. Globaal gesproken slechts ongeveer de helft. Echter juist wél de ouderen en gehuwden en niet de jongeren en ongehuwden. Het is dus heel goed mogelijk, dat de besparing niet meer dan één ton en misschien zelfs nog wel minder zal bedragen.

De Regeering zal om het plan te doen slagen een aanmerkelijke bijdrage moeten geven — laat ons deze globaal op twee ton per jaar mogen taxeeren — maar daartegenover staat, dat het aantal werkloozen met 500 man vermindert.

Voor de oudere arbeiders, die vóór den normalen leeftijd ontslagen worden, beteekent dit ook een groote opoffering.

Het is mogelijk, dat er onder hen zijn, die dit zullen toejuichen, omdat zij op dien leeftijd in dit sterk gemechaniseerde bedrijf toch reeds niet meer goed meekunnen. Het is mogelijk, dat er onder hen zijn, die liever een uitkeering van 70 pCt. van hun inkomen genieten zonder te werken, dan vol loon te hebben voor vollen arbeid. Ik moet mij echter al zeer in de mentaliteit van het meerendeel van deze arbeiders vergissen, wanneer ik aanneem, dat voor hen deze regeling niet een groote opoffering zal beteekenen.

Er zal bovendien bij de verwezenlijking van het plan naar ik vermoed nog een moeilijkheid rijzen, namelijk, of het mogelijk zal zijn onder de werkloozen voldoende vakbekwame arbeiders te vinden, die de ouderen, die ontslagen zullen worden, geheel kunnen vervangen. Onder 3000 werkloozen heeft men natuurlijk een ruime keuze. Maar zeer bekwame menschen zijn in ieder beroep — ook onder de patroons — een groote uitzondering. Het zal somtijds moeilijk vallen voor een zeer bekwamen typograaf een plaatsvervanger met dezelfde capaciteiten te vinden. In die gevallen zal men allicht wel een uitzondering moeten maken en het zal niet gemakkelijk zijn dat aantal uitzonderingen te beperken. Men weet wat men heeft, maar is niet zeker omtrent hetgeen men krijgen zal.

Het is in ieder geval te hopen, dat dit plan, waarvan de moeilijkheden misschien veel grooter zijn dan ik voorzie, én in de kringen van werkgevers en werknemers én in die der Regeering met al den ernst en de sympathie zal worden bestudeerd, die het verdient. Slaagt het, dan zal het allicht in andere bedrijven navolging kunnen vinden.

A. C. JOSEPHUS JITTA.

DE INTERNE REGELING DER RUBBER-RESTRICTIE.

Aneta heeft ons medegedeeld, dat de ordonnantie tot regeling van de rubberrestrictie in Ned.-Indië bij den Volksraad is ingediend; uit de uiteraard summier mededeelingen van dit nieuwsagentschap valt toch een en ander af te leiden, dat reeds thans de bespreking waard is. Wij beperken ons daarbij tot een tweetal punten, nl. de aanplantvergunningen en de verdeeling der quota tusschen ondernemings- en bevolkingsrubber.

Aanplant.

Internationaal is, zooals bekend, bepaald, dat in de jaren 1939/1940 alle deelnemende landen hun areaal met 5 pCt. mogen uitbreiden en dat het comité, indien alle daaraan niet voldoen, het recht heeft dit percentage voor de overige met 1 te verhoogen; voor de overige 3 jaren dezer nieuwe restrictieperiode behoudt het comité zich de vaststelling nog voor.

Als gevolg van deze bepaling moest worden verwacht, dat ook in de nationale wetgeving een uitbreiding mogelijk zou worden gemaakt. Dit is ook inderdaad het geval en wel met in totaal 65.049 ha. Het totale areaal voor Ned.-Indië was door het internationale comité aangenomen te bedragen 3.192.400 acres of 1.291.964 ha, zoodat de uitbreiding ruim aan de verwachtingen voldoet. Per einde 1936 bedroeg de ondernemingsrubberaanplant, volgens „De Landbouw Exportgewassen van Ned.-Indië”, 595.959 ha en daarin kunnen slechts kleine wijzigingen zijn gekomen in verband met herontginningen; op grond der percentages kan aangenomen worden, dat de ondernemingsaanplant thans ongeveer 608.000 ha bedraagt. Daaruit valt ongeveer de verhouding voor de verdeling der uitbreiding over ondernemings- en bevolkingsrubber af te leiden. Het doet er daarvoor weinig toe, dat de grootte van het bevolkingsareaal niet nauwkeurig bekend is — de indertijd gepubliceerde cijfers toch blijken te laag te zijn — want gegeven het feit, dat rekening houdende met de wel bekende gegevens der ondernemingen, het totaal werd vastgesteld op een bepaalde grootte, volgt daaruit tevens de verdeling.

Nu ziet de Overheid de rubberrestrictie als een nationale zaak en deze visie komt ook in de thans voorgestelde ordonnantie tot uiting. Ten bate van het algemeen belang moeten producenten afstand doen van een deel van hun rechten ten gunste der gemeene zaak, t.w. 1.000 ha voor een rubberonderneming op Nieuw-Guinea en 300 ha voor uitbreiding der bevolkingsrubber op de Westkust van Atjeh. Daarna resteren voor ondernemingsrubber 29.633 en voor de bevolking 34.116 ha, een verhouding die, den aftrek in aanmerking genomen, wel zoo ongeveer met de hooger genoemde cijfers overeenkomt. Van deze 29.633 ha voor de ondernemingsrubber zal een gedeelte worden gereserveerd voor proeftuinen en andere speciale doeleinden, zoodat de ondernemingen haar aanplant met 4¼ pCt. zullen kunnen uitbreiden.

Hoewel zulks voor Indië als geheel hetzelfde blijft, beteekent de afstand ten bate van Nieuw-Guinea voor de ondernemingen natuurlijk, dat zij, wat haar aandeel in de toekomstige productie betreft, achterop geraken, zij het dan ook in zeer geringe mate.

Een vraag, die de eerste berichten niet oplossen, is, hoe men de uitbreidingen in de bevolkingsrubberstreken wil verdeelen en controleeren. De verdeling toch kan nooit zuiver geschieden, zoolang de grootte van den aanplant niet bekend is; weliswaar werd, volgens berichten, met de herregistratie van de tuinen begonnen, doch geruchten verluiden, dat zij niet zal worden voortgezet. Dit nog daargelaten, gaat met een zoodanigen maatregel geruime tijd gepaard, waarna de verdeling der uitbreidingsvergunningen in micro-kleine stukjes weer veel tijd zou eischen en binnen de 2 jaar moeten de boomen geplant zijn. Men ziet,

dat er technisch nog wel moeilijkheden aan de uitvoering zijn verbonden, gezwegen nog van de controle op de uitvoering in een dergelijk uitgestrekt gebied. Wellicht, dat hier de uitbreiding dorpsge wijze zal worden geregeld.

Een andere vraag is, of de bevolking wel zal uitbreiden en zoo neen, of het vrijkomende recht tot ontginning dan aan de ondernemingen zal worden gegeven.

Nauw met het vraagstuk van de ontginning houdt dat van het *herplanten* verband. Beide maatregelen leiden tot een vergroting van de productie-capaciteit; de ontginning door het vergrooten van de oppervlakte van den aanplant, het herplanten door het vervangen van de boomen door hoogwaardiger producenten, dus door een intensificatie der productie. Herplanten is, volgens de internationale regeling, gedurende de periode 1939/1943 onbeperkt mogelijk met dien verstande echter, dat het comité na 31 December 1940 het recht heeft beperkingen op te leggen. Omtrent de wijze, waarop hierin voorzien is, meldt het telegram niets, zoodat wij moeten aannemen, dat hier de internationale regeling wordt gevolgd. Ook omtrent den toeslag, die gegeven werd voor herplanten gedurende de eerste periode, wordt niets medegedeeld. Wij moeten dan ook de nadere gegevens afwachten, doch willen hier wel op een merkwaardige consequentie van het onbeperkt herplanten wijzen. Rationeel is onder normale omstandigheden een aanplant te vervangen, indien de economische leeftijd bereikt is; economische leeftijd is de geschatte rationeele gebruiksduur van den aanplant, rekening houdende met de mogelijkheid van verbetering van plantmateriaal enz. De vervanging vindt onder gewone omstandigheden dan plaats, indien het offer der, eventueel voortijdige, vervanging kleiner is dan de baten, die deze zal afwerpen, daarbij mede rekening houdende met de rentekosten.

* * *

Door de restrictie-wetgeving, en speciaal door het ingrijpende karakter van het beperkingspercentage, is men voor zijn productiecapaciteit niet meer uitsluitend afhankelijk van zijn eigen productiecapaciteit, doch van de verhouding der eigen capaciteit in een bepaald aantal voorafgegane jaren tot het geheel der ondernemingen in Ned.-Indië en voorts via het restrictiepercentage, van de capaciteit van alle producenten ter wereld, deelnemers en outsiders. Zou nu de ondernemingsrubbercultuur in Ned.-Indië, teneinde individueel een zoo hoog mogelijke standaardproductie te krijgen, een ruim gebruik van het recht van herplanten maken, dan is het gevolg, dat ook op zichzelf nog rationeel-produceerende aanplantingen vervangen moeten worden, wil een bepaalde producent niet te veel achterop komen. Het gevolg daarvan zou zijn, dat belangrijke, onder vrije verhoudingen ongemotiveerde, kapitaalsverliezen worden geleden aan den eenen kant en dat anderzijds nieuwe kapitaalsinvesteeringen moeten plaats hebben. Deze gedragslijn wordt nog in de hand gewerkt, indien ook aan herontgonnen complexen — zooals in deze restrictie-periode — gedurende den tijd van improductief-zijn een productie-capaciteit wordt toegekend, omdat daarvoor de anders uit de herontginning ontstaande winstderving geheel of ten deele wordt voorkomen.

De situatie is t.a.v. de aanplantuitbreiding zoo, dat een producent gedwongen is óf zijn aanplant met het toegestane percentage te vergrooten, óf een zekere som voor het gekapitaliseerde resultaat dier vergroting (door verkoop der uitbreidingsvergunning) te incasseeren, indien deze hem aantrekkelijker voorkomt. De mogelijkheid tot onbeperkt herplanten dwingt hem in het totale verband waarin hij geplaatst is eveneens in een bepaalde richting, en nog sterker, omdat hij dit recht niet gekapitaliseerd in contanten kan omzetten door overdracht.

Verdeeling der quota.

Een overzicht der standaardquota voor Ned.-Indië (internationaal) en haar verdeeling over de beide groepen belanghebbenden, ondernemings- en bevolkingsrubber, gedurende het tweede vijfjarig tijdvak in tons à 1.000 kg volgt hier:

Jaar	Ned.-Indië		Bevolkingsrubber
	totaal	Ondernemingsrubber	
1939	641.634	323.064	318.670
1940	650.271	329.737	320.534
1941	655.859	333.931	321.928
1942	660.431	337.299	323.132
1943	661.447	338.010	323.437

Vergeleken met die voor het jaar 1938 wijzen beide groepen een stijging aan, want voor dit jaar was de standaardhoeveelheid voor de ondernemingsrubber rond 287.325 ton à 1.000 kg en voor de bevolkingsrubber 261.315 ton. Nu moet men wel bedenken, dat voor de ondernemingen tegenover de standaardquota voor 1937 en 1938 van rond 276.660 en 287.325 ton gezamenlijke standaardproducties staan van rond 297.987 en 320.551 ton. Gezien dit accres moet worden aangenomen, dat ook in de nieuwe periode de werkelijke standaardproducties, zooals deze door de Overheid zullen worden goedgekeurd, grooter zullen zijn dan bovengegeven basisquota voor de ondernemingsrubber.

Bij het beoordeelen van deze cijfers valt direct op, dat het aandeel van de bevolkingsrubber in het totaal grooter is geworden; de verhouding van 100 : ± 91 is gewijzigd in een van 100 : 98.61 voor 1939, dalende tot 100 : 95.69 in 1943, dus gemiddeld 100 : 96.73. Daarbij moet echter dadelijk in aanmerking worden genomen, dat de bevolkingsrubber van Java (producenten 2e groep), die vroeger haar aandeel ten laste van de ondernemingsrubber kreeg, thans ook inderdaad bij de bevolkingsrubber is ondergebracht. Dit maakt een verschil van gemiddeld ruim 6000 ton.

Met deze feiten voor oogen, kan men pogen de cijfers te beoordeelen. En dan stuit men al dadelijk op het feit, dat zich hier een onoverkomelijke moeilijkheid voordoet. Immers, voor het beoordeelen van het aandeel, dat aan de bevolkingsrubber had behoren te komen, ontbreekt elk gegeven. Voor de vaststelling van de quota internationaal zijn, gelijk bekend, de arealen grondslag geweest, doch deze basis kan, zooals wij vroeger reeds herhaaldelijk hebben betoogd, hier niet gelden. Primo reeds, omdat niet de grootte van het met rubber beplante areaal beslissend is voor de productie-capaciteit der bevolkingsrubber, doch het behoefte-niveau en de andere middelen ter verkrijging van een inkomen, secundo niet omdat het juiste areaal en de werkelijke hoedanigheden van dien aanplant onbekend zijn. Zou men de bekende gegevens als juist aannemen, dan zou men op grond van de indertijd gepubliceerde registratie-gegevens het volgende krijgen:

Van een totaal van ruim 582 miljoen boomen waren ten tijde van de opnemings bijna 141 miljoen nog niet tapbaar, welke sedert dus wel in dit stadium zijn gekomen of zullen komen. En dan zou het accres te gering zijn. Doch ook van een aanplant van ruim 681.000 ha waren ruim 51.000 ha nog niet tapbaar, dus dan zou het accres te groot zijn. Zooals echter gezegd, deze cijfers zijn zeker geen maatstaf. De mate van aantrekkelijkheid om te tappen moet, wil men tot een gelijken druk komen, als de minst onaannemelijke basis worden beschouwd en deze hangt van de omstandigheden op een bepaald oogenblik af en valt dus van tevoren niet te beoordeelen. Slechts in zooverre kan men bij een *bepaalden* prijs tot een beoordeeling komen, door na te gaan hoe de verhouding tusschen de prijzen voor coupons en die voor ongedekte rubber zijn. Hoe hooger deze laatste t.o.v. de eerste, des te meer nadert men de productie-capaciteit bij dien rubberprijs.

Dit eenmaal gegeven zijnde, moet de verdeling der quota worden beschouwd als een compromis en dan rest uitsluitend de vraag, hoe de ondernemingsrubber eraf komt. Voor deze toch wordt de mate van aantrekkelijkheid om te tappen bepaald door de mate waarop aantap mogelijk is, dus door de productiecapaciteit. Daargelaten de vraag, met hoeveel de productiecapaciteit der ondernemingsrubber in de eerstvolgende jaren zal toenemen — wat van beteekenis is voor de beoordeeling der vooruitzichten van de individuele ondernemingen — moet vastgesteld worden, dat de positie van de ondernemingsrubber in het kader der geheele restrictie als volgt wordt:

Jaar	Basisquota der intern. restrictie, zonder Indo-China in long tons	Basisquota Ned.-Indische ondern.rubber in long tons	in procenten
1937	1.298.500	272.303	21.—
1938	1.335.250	282.800	21.2
1939	1.519.000	317.972	20.9
1940	1.541.550	324.544	21.1
1941	1.554.700	328.872	21.1
1942	1.563.000	331.987	21.2
1943	1.569.000	332.687	21.2

Bedacht moet worden, dat in de jaren 1937 en 1938 ook het quotum voor de bevolkingsrubber op Java in de basisquota der ondernemingsrubber is opgenomen, zoodat dus geconstateerd kan worden, dat de rubberondernemingen in de volgende 5 jaren als geheel een iets gunstiger en een vrij stabiele plaats innemen. In hoeverre dit ook voor de individuele ondernemingen het geval zal zijn, hangt ervan af in hoeverre de individuele en gezamenlijke standaardproducties langzamer, gelijkmatig of sneller toenemen dan bovenstaande basisquota. En hierbij moet dan dadelijk worden aangeteekend, dat voor de oudere ondernemingen, die over weinig jongen aanplant beschikken, de toestand nadeeliger zal worden, zoodat ook hier weer wordt bewezen, dat het minder juiste inzicht, dat tot aanplanten en dus tot de moeilijkheden heeft geleid, feitelijk wordt beloond door deze wijze van toewijzing, een standpunt, dat eigenlijk evenzeer in strijd is met het wezen van de restrictie, als de mogelijkheden van herontginning en ontginning, voor zoover zij niet in het kader der bedrijfsvoering noodzakelijk zijn.

J. F. HACCOO.

ZIJN MONETAIRE CONJUNCTUURMAATREGELEN THANS GEWENSCHT?

De onbevredigende ontwikkeling der conjunctuur legt thans velen de vraag om conjunctuurmaatregelen op de lippen. De argumenten, die daarvoor in de discussie van jaren geleden burgerrecht verwerven, worden daarbij maar al te dikwijls te berde gebracht. Men vergeet, dat intusschen veel veranderd is en dat men bij de beoordeeling van de wenschelijkheid van dergelijke maatregelen altijd een concrete situatie op het oog moet hebben en zich moet afvragen, of er in de periode tusschen twee depressies niet zooveel veranderd is, dat ook de argumenteering herzien moet worden.

De ervaring heeft geleerd, dat een vermeerdering van de geldcirculatie op een moment, dat het bedrijfsleven stagnatie vertoont, een depressie kan doen eindigen. Wanneer zulk een geldvermeerdering in alle landen tegelijk plaats vindt, behoefte zij niet tot devaluatie of muntval te leiden. Doet het ééne land het wel en het andere het niet, dan is een wijziging van den goudprijs in het eerste land onvermijdelijk gebleken.

Tevens is gebleken, dat een devaluatie ook bij volslagen afwezigheid van andere factoren in hevige mate stimuleerend kan werken, zulks met name door het effect, dat zij op beurzen, goederenmarkten en — na terugkeeren van het vertrouwen — ook op de betalingsbalansen kan hebben. Zoo goed als

reflatie tot devaluatie kan voeren, blijkt ook devaluatie tot reflatie te kunnen leiden. De stijging van den goudprijs vermeerderde de liquiditeit van het bankwezen, terwijl ook de stijging van de waarde van geïmporteerde grondstoffen en die der effecten tot vermeerdering van credieten en geldomloop aanleiding kunnen geven.

Er zijn dus vier mogelijkheden van beïnvloeding der conjunctuur door monetaire maatregelen:

1. Eenzijdige devaluatie.
2. Alzijdige devaluatie.
3. Eenzijdige reflatie (welke devaluatie of muntval veroorzaakt).
4. Alzijdige reflatie.

In de periode die achter ons ligt, was van internationale samenwerking geen sprake en men had dus de keuze tusschen eenzijdige devaluatie en eenzijdige reflatie. Er is tenslotte een alzijdige devaluatie en een alzijdige reflatie uit voortgekomen, zij het dan ook dat bij ons deze dingen te laat kwamen en wij slechts een jaar lang van de zegenrijke gevolgen van de devaluatie hebben kunnen profiteren. Toen reeds brak in Amerika een nieuwe crisis uit en, hoewel zij niet ernstig was, heeft de politiek er voor gezorgd, dat de maatregelen, die ter bestrijding van deze depressie zijn genomen, nog niet tot het gewenschte effect hebben geleid. Een markt, waarboven voortdurend dreigende gevaren en zenuwslopende geruchten hangen, is niet te saneren en men moet zich er bij de volgende overdenkingen bewust van zijn, dat er niet veel te doen valt, wanneer politieke spanningen voortgaan, den economischen hemel te verduisteren.

Het is gebleken, dat eenzijdige reflatie vroeg of laat moest leiden tot het vallen van de munt, en dan eenzijdige devaluatie met zich mee moest sleepen, en omgekeerd, dat men niet tot reflatie kon overgaan, zonder feitelijk reeds van tevoren tot een zekere mate van devaluatie bereid te zijn, hetgeen overigens door de economen voorzien was.

Het is ook gebleken, dat eenzijdige devaluatie voor verschillende groepen van menschen een ernstig nadeel is geweest, dat weliswaar niet opwoog tegen de ongeloofelijke resultaten, die door het middel geboekt werden, doch ook niet geheel weg te cijferen was. Men mag dan ook zeggen, dat, indien de volken het eens waren geweest over een politiek van reflatie of devaluatie, men veel eerder tot wereldwelvaart was gekomen, omdat iedere devaluatie en iedere muntval vooral voor *andere* landen ernstige gevolgen hebben gehad, terwijl ook in het eigen land eenige klappen gevallen zijn.

Bij internationale reflatie behoefte geen munt te vallen, aangezien de prijsverhoudingen hierbij niet verstoord worden. Ook een internationale devaluatie, mits gelijktijdig voltrokken, is een vrij goedkope saneringsmethode, hoewel niet ontkend kan worden, dat hierbij de gemeenschap een tol betaalt aan een beperkte groep van personen, de goudproducenten.

Bij internationale devaluatie bereikt men wel een verbetering van de liquiditeit van het bankwezen, doch het effect op beurzen en grondstoffenmarkten zal veel minder sterk zijn. Het is de vraag, of dit middel sterk genoeg is.

Waar dus eenzijdige devaluatie een middel is, dat offers eischt, en alzijdige devaluatie misschien niet voldoende is, blijven dus over eenzijdige en alzijdige reflatie. Eenzijdige reflatie is gevaarlijk en zelfs de Vereenigde Staten zullen op dezen weg niet ver voort kunnen gaan, wanneer andere landen niet meedoen, zonder dat de Dollar in gevaar gebracht wordt.

Het beste is dus alzijdige reflatie, bijv. een afspraak tusschen de voornaamste landen, om het prijsniveau met 10 pCt. te verhoogen. Het cijfer 10 pCt. is geheel willekeurig gekozen; een onderzoek moet aan het licht brengen, met hoeveel de omzetten moeten stijgen, wil men bij het tegenwoordige kostenpeil

weer loonend kunnen werken. Acht men dan met het oog op de bankliquiditeit een alzijdige devaluatie nog noodig, dan is het niet zoo heel erg, als men de goudproducenten eens wat extra wil laten verdienen, doch men vergete nooit, dat dit een offer voor de gemeenschap is en bovendien, dat de goudlanden er licht door in een „boompositie” geraken, die met het oog op de toekomstige conjunctuur weer een gevaar kan zijn.

Er is geen sprake van, dat men het middel van reflatie en devaluatie bij iedere, toekomstige crisis op nationale schaal zal kunnen toepassen. En temeer, omdat zelfs alzijdige devaluatie niet geheel zonder gevaar is, streve men met alle kracht naar reflatie-afspraken tusschen de voornaamste landen, iets wat na de jongste politieke gebeurtenissen zeer goed mogelijk geworden is.

Doch wil dit lukken, dan moet men er zeker van zijn, dat oorlogsgevaar niet meer als een dreigend onheil boven de markten hangt (het vreezen voor een grooten oorlog beteekent altijd een beurskrachje) en tevens, dat de arbeiders meewerken, zoodat de winstvermeerdering, die het gevolg van de reflatie is, niet onmiddellijk weer door loonsverhoogingen en vermeerdering van sociale lasten ongedaan gemaakt kan worden. Blijft de winst dan stijgen, dan komen die verbeteringen vanzelf en op een tijd, waarop het economisch leven deze dragen kan, mits ze niet te snel op elkaar volgen.

* * *

Doch — zal men vragen — als deze internationale samenwerking niet tot stand komt, wat dan? Ik zou zeggen: laten wij ons geen zorgen voor den tijd maken en er eerst eens ernstig naar streven, deze samenwerking wél te krijgen. Mislukt dit, dan is dit heel ernstig, want dan staan wij wellicht voor een reeks van muntverstoringen, die tenslotte wél een internationale reflatie tot stand zullen brengen, doch die intusschen vele slachtoffers zullen maken en het geduld van het werklozenleger op een harde, ja, te harde proef zullen stellen.

Bij vorige devaluaties heeft men kunnen zeggen, dat deze offers niet tevergeefs gebracht werden, want men moest immers eerst op nationale schaal bewijzen, dat zulk een politiek mogelijk was, voordat men in de toekomst internationale reflatie-afspraken kon maken. Doch een tweede maal zou het onnoodige offers betreffen, en moet dit niet verhinderd worden?

Intusschen valt niet te loochenen, dat de president der Vereenigde Staten zelfstandig met een reflatie-politiek is begonnen en zulks met zooveel succes, dat het geld uit Europa reeds naar Amerika ging stroomen, om daar op de beurzen winsten te zoeken. Daardoor werd de Engelsche betalingsbalans gekwetst, hetgeen het Pond drukte, dat aldus noodgedwongen dalende bewegingen ging uitvoeren. Dat had tot een onbewuste samenwerking kunnen leiden, zij het dan ook in een ongewenschten vorm (angstreactions in Engeland), doch het oorlogsgevaar van eind September brak deze keten van gebeurtenissen, doordat de beurs van New-York een klap kreeg en repatriëering van Europeesch geld optrad. Deze gebeurtenissen illustreren wel heel sterk het gevaar, dat er aan verbonden is, wanneer men in één land de zaken saneert en andere belangrijke landen niet meedoet.

Men hoort tegenwoordig niet gaarne over internationale economische samenwerking spreken; doch kan het anders?

Dr. W. L. VALK.

CONJUNCTUUR EN WELVAART IN ENGELAND.

Het algemeene beeld van de conjunctuurbeweging, het in groote lijnen op- en neergaan der conjunctuurgolven, bergt vele bijzonderheden in zich, die eerst bij een nadere beschouwing van de verschillende samenstellende indices aan het licht komen. Zooj wel depressie als herstel vertoonen een geheel eigen karakter, dat ook voor verschillende landen en perioden zeer uiteenlopend kan zijn.

In het algemeen kan men zeggen — althans ten aanzien van de gebeurtenissen in het afgelopen decennium —, dat een op een bepaald moment uitgebroken crisis, met daarop volgende depressieperiode, vrij snel om zich heen grijpt en in kort tijdsbestek de belangrijkste landen der wereld aantast. Weliswaar is de intensiteit niet overal even sterk, en ook kan men in de depressie een uiteenloopen van de conjunctuur in verschillende landen bespeuren, doch het begin is vrijwel overal gelijktijdig.

Met het herstel is dit wel eenigszins anders; hier is een sterk uiteenloopen van begin-tijdstip en intensiteit waar te nemen, dat zeer zeker de aandacht verdient. De oorzaken van deze uiteenlopende ontwikkeling kunnen velerlei zijn. Wij noemen slechts de hevigheid van de depressie, de structuur van het land, monetaire factoren, structureele verschuivingen en vele andere.

Het is een gelukkige omstandigheid, dat juist voor een land als Engeland, dat in den afgelopen conjunctuurcyclus van het bovenstaande een duidelijke illustratie geweest is, zoojuist een rapport verschenen is, dat aan de hand van de betrokken gegevens het herstel vanuit verschillende gezichtspunten kwantitatief analyseert.¹⁾

Tezamen met een reeds eerder door dezelfde instantie gepubliceerd overzicht²⁾ omspant dit werk een geheele conjunctuurperiode. Wij zullen ons hier echter beperken tot het vermelden van eenige bijzonderheden uit het hersteltijdperk.

Zooals bekend, droeg de hoogconjunctuur, voorafgaande aan de crisis van 1929, in Engeland niet zoo'n sterk uitgesproken „boom”-karakter als bijv. in de Vereenigde Staten het geval was. De depressie daarentegen was, althans gemeten aan verschillende indices, evenwel zeer ernstig. Opmerkelijk voor Engeland was evenwel de korte duur daarvan. Reeds in 1932 was een kentering te constateeren, die in 1933 voor een eerst langzame, geleidelijk toenemende herstelbeweging plaats maakte.

Er brak een periode van opleving aan, zooals Engeland zelden aanschouwd heeft. Een opleving, sterker dan die, welke zich in de meeste andere landen voordeed. Algemeene bedrijvigheid, werkgelegenheid en industriele productie stegen veruit boven het peil van 1929. Vrijwel alle indices vertoonden een uitermate gunstig beeld.

Het feit, dat deze gunstige ontwikkeling in het najaar van 1937 tot staan kwam, deed het Research Committee over de alsdan afgesloten periode het betrokken rapport publiceren.

Uit de onderzoekingen, waaraan door verschillende deskundigen op de diverse gebieden werd deelgenomen, blijkt reeds het uiteenloopen van het amplitudo der fluctuaties in de productie van kapitaalgoederen (waar deze groot) en die van consumptiegoederen (waar deze veel geringer was). Een gedeeltelijke verklaring hiervoor wordt gezien in het feit, dat de prijsdaling grooter was dan de loondaling, waardoor het reële loon en de levensstandaard stegen.

Op grond van deze verschijnselen onderscheidt men de industrieën met een gunstige ontwikkeling en de

¹⁾ „Britain in Recovery”. Prepared by a Research Committee of the Economic Science and Statistics Section of the British Association. London, Pitman & Sons Ltd. 1938.

²⁾ „Britain in Depression” 1935.

„achter gebleven” industrieën. Tot de eerste groep behooren dan o.a. de bouwnijverheid, de elektrische industrie en de motorrijtuigindustrie; de tweede groep omvat o.m. den mijnbouw en de textielindustrie.

Hierdoorheen loopt een geheel andere ontwikkeling, nl. die van de werkgelegenheid en de werkloosheid. Hoewel de werkloosheid nauwelijks daalde tot het peil van vóór de depressie, breidde de werkgelegenheid zich zoodanig uit, dat in de herstelperiode 1932—1937 niet minder dan ongeveer vier miljoen arbeiders geabsorbeerd konden worden, afgezien van de gewone vervanging.³⁾

Ten aanzien van de geografische verspreiding van het herstel komt de studie in kwestie ook met merkwaardige gegevens. Bepaalde streken van het land profiteerden minder van de opleving dan andere. Soms heeft dit verschijnsel zich dermate toegespitst, dat men van „depressed areas” of „special areas” is gaan spreken. Gedeeltelijk zijn deze toestanden terug te brengen op de ongunstige ontwikkeling in sommige speciale industrieën, zooals de textielindustrie en den kolenmijnbouw. Voor een deel zijn er ook verschuivingen binnen een bepaalde industrie. Een merkwaardig voorbeeld hiervan vormt de kolenmijnbouw, waarbij de districten, die zich toelegden op den binnenlandschen afzet (W. en Z. Yorkshire) een naar verhouding minder ongunstig beeld vertoonen dan de op buitenlandschen afzet aangewezen gebieden (Zuid Wales). Binnen de eerste groep is er nog een vrij sterk onderscheid tusschen de productie van huisbrandkolen — met weliswaar vrij sterke seizoenfluctuaties — en die van industriekolen, die veel conjunctuurgevoeliger zijn.

Een ander voorbeeld op hetzelfde terrein zou kunnen zijn de door handelspolitieke bemoeiingen verkregen afzetvergrooting van kolen op de Scandinavische markten. De hierdoor verdrongen buitenlandsche concurrenten (vnl. Polen) zoeken compensatie op andere, vnl. West-Europeesche markten, die voorheen door den Engelschen mijnbouw bediend werden. Zoo kan een toeneming van werkgelegenheid in het kolen-district, dat de Scandinavische markt bedient (Oost-Engeland), uiteindelijk een daling van werkgelegenheid in een ander kolendistrict (Wales) veroorzaken.

Het zou ons te ver voeren op deze en vele andere interessante kwesties, waarvan het rapport melding maakt, nader in te gaan. Wij willen hier alleen nog even stilstaan bij de beschouwingen van den bekenden bouwnijverheid-expert Sir Harold Bellman.

Als resultaat van zijn beschouwingen komt hij tot de conclusie, dat bij de herstelbeweging in Engeland de bouwnijverheid ontegenzeggelijk de leiding had en in niet geringe mate stimuleerend op de overige onderdeelen van het economisch leven moet hebben gewerkt.

Omtrent de oorzaak van de toegenomen bouwbedrijvigheid loopen de meeningen eenigszins uiteen. Bellman wijst in de eerste plaats op de sterk veranderde algemeene opvattingen aangaande wat thans als een behoorlijke woningstandaard beschouwd moet worden. Aan de daardoor gegroeide eischen kon worden tegemoet gekomen, dank zij den gestegen levensstandaard (hooger reëel loon). Verdere factoren zijn: de daling van bouwkosten en rentestand, de uitbreiding der steden, verschuivingen in de industrie, enz.

Na 1935 nam de groote beteekenis van de bouw-

³⁾ Het aantal werklozen nam met ruim 2 miljoen personen af gedurende het tijdvak September 1932 tot September 1937. Vergelijken met 1929, is er evenwel een toeneming. Het aantal arbeiders in de verzekerde industrieën alleen reeds vertoonde een netto toeneming van meer dan 2 miljoen. Men schat voorts, dat nog een grooter aantal jonge krachten bij de industrie is ingelijfd.

Men dient hierbij te bedenken, dat slechts een deel van de arbeiders tot de groep „verzekerden” behoort; een groep, die tot 1935 slechts betrekking had op een gedeelte der arbeiders tusschen 16 en 64 jaar. Ter vergelijking diene nog, dat de bevolking van Engeland in 1929, 1932 en 1937 resp. 45.7, 46.3 en 47.3 miljoen zielen bedroeg.

bedrijvigheid in de snelle expansie iets af; in de daarop volgende periode was de herbewapening de domineerende factor, die sterk stimuleerend gewerkt heeft op het economisch leven van Engeland.

De tamelijk ingrijpende wijzigingen in de economische politiek van Engeland: nl. die ten aanzien van de agrarische en de tariefpolitiek, blijken tot nog toe in het algemeen minder effect gesorteerd te hebben dan men zou verwachten.

Op de rechtstreeksche gevolgen van het loslaten van den gouden standaard ten aanzien van de opleving, werpt het rapport weinig licht. Teekenend is echter wel, dat de uitvoer — die toch in eerste instantie van een dergelijke manipulatie zou moeten profiteren — een van de onderdeelen van Engeland's economisch leven is geweest, dat slechts zeer laat en traag aan de algemeene herstelbeweging deelnam.

Tenslotte zij hier nog gewezen op het verschil in karakter van het herstel in de Vereenigde Staten en dat in Engeland. In eerstgenoemd land berustte dit grootendeels op een politiek van openbare werken, die gefinancierd werden met leeningen op korten termijn. In Engeland daarentegen vonden vrij groote investeringen plaats. De werkgelegenheid was daar een gevolg van een werkelijke vraag naar kapitaalgoederen. Een hoogere levensstandaard was het uiteindelijke resultaat.

In een artikel in „The Economist” werd zoo terecht opgemerkt, dat aan „the man in the street” de groote opbloei eigenlijk onopgemerkt voorbij is gegaan. Men staarde zich blind op het groote werkloosheidscijfer, zonder zich te realiseeren, dat het bedrijfsleven een enorm aantal nieuwe arbeidskrachten geabsorbeerd had, de productie per tewerkgestelden arbeider was toegenomen en mede daardoor het nationale inkomen sterk was gestegen.

W. GLASTRA.

DE NIEUWE INDEELING ONZER HANDELS-STATISTIEK.

Nadeelen der oude indeeling.

In Mei 1936 schreven wij in „De Economist” een artikel over de Grondslagen van een Coördinatie-systeem voor Goederen-Statistieken en wezen wij op de onvoldoende indeeling der twee systemen — bekend onder den naam van resp. 15 groepen-systeem en 6 (9) groepen-systeem —, waarnaar de posten onder In- en Uitvoer-Statistiek werden gegroepeerd.

Zooals algemeen bekend, heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek zich destijds bij de invoering van het ook in enkele andere landen min of meer gebruikelijke 6 (9) groepen-systeem slechts noode neergelegd. In genoemd artikel hebben wij uiteengezet, welke bezwaren in het bijzonder ook aan dit systeem kleven.

Met betrekking tot de eischen van groepeeren van het materiaal, werd door ons gesteld, dat de nomenclatuur, de indeeling en de samenvoeging der posten bij de verschillende soorten van goederen-statistieken — zooals de productie-statistieken, de verbruiks-statistieken, de statistieken voor de kosten van het levensonderhoud — volgens dezelfde Grondprincipes behooren te geschieden.

Slechts een doelbewuste analyse der „gezichtspunten”, waarnaar rubricering der posten plaats vindt, kan leiden tot het opstellen van onderling schakelbare „enkelvoudige gezichtspunten-systemen”. Wij gaven in genoemd artikel een dertigtal dezer gezichtspunten-systemen aan. Doordat per groepeerings-systeem slechts één gezichtspunt wordt behandeld — in tegenstelling met het 15 resp. 6 (9) groepen-systeem, waarbij dit niet het geval is — is het mogelijk met daarvoor geëigende machines op allerlei wijzen gecombineerde groepeeren te verkrijgen z.g. gecombineerde gezichtspunt-systemen.

Nieuwe indeeling.

Reeds op 1 Januari 1937 kwam het Centraal Bu-

reau voor de Statistiek met een nieuwe indeeling onzer handelstatistiek, waarin een 3-tal onderling schakelbare gezichtspunt-systemen zijn opgenomen; het 15 en 6 (9) groepen-systeem heeft men met ingang van dien datum laten vervallen. Het Bureau heeft overzichten samengesteld, waarin de posten uit de periode 1927—1936, dus over niet minder dan 10 jaren, volgens de nieuwe methode zijn ingedeeld, welke overzichten op aanvraag tot een beperkt aantal kosteloos door het Bureau ter beschikking worden gesteld.

Omtrent de nieuwe indeeling wordt door het Cen-

traal Bureau voor de Statistiek in het voorbericht van de Maand-Statistiek voor den In-, Uit- en Doorvoer het volgende medegedeeld:

„De posten zijn gegroepeerd volgens den graad van „bewerking en gedeeltelijk tevens naar de bestemming. „Daarnaast zijn dezelfde posten gegroepeerd volgens „de bedrijfstakken, waarvan de goederen het product „zijn. Om aan geuite wenschen in dit opzicht tege- „moet te komen en voorts om vermeerdering en ver- „mindering van bepaalde posten van den invoer en „den uitvoer in vergelijking met vorige tijdvakken
(Zie vervolg pag. 855)

BIJLAGE A.

NEDERLANDSCHE HANDELSBEWEGING OVER SEPT. 1938 EN SEPT. 1937
EN DE EERSTE NEGEN MAANDEN VAN 1938 EN 1937.

Eenheid.	Invoer		Uitvoer		Groepen.	Invoer		Uitvoer		Eenheid.
	Sept. '38	Sept. '37	Sept. '38	Sept. '37		Jan./ Sept. '38	Jan./ Sept. '37	Jan./ Sept. '38	Jan./ Sept. '37	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
					<i>A. Graad van Voortbrenging:</i>					
					<i>Geheel of ten deele onbewerkte goederen:</i>					
1000 ton	629.4	678.6	291.0	294.9	1. Nog geheel te bewerken, resp. verwerken.	5.256.9	5.121.4	2.457.7	2.402.0	1000 ton
/1.000.000	26.8	33.6	5.7	10.5		275.8	322.8	55.2	94.4	/1.000.000
1000 ton	437.8	440.1	128.9	131.0	2. Gedeeltelijk bewerkte goederen.	3.028.3	3.368.1	967.7	1.251.3	1000 ton
/1.000.000	23.8	29.6	16.1	22.2		193.0	248.7	134.1	185.5	/1.000.000
					<i>Geheel of bijna geheel gereede goederen:</i>					
1000 ton	422.1	455.1	361.9	404.7	3. Geheel of bijna geheel bewerkt, resp. verwerkt.	3.335.1	3.276.1	3.462.6	3.819.1	1000 ton
/1.000.000	50.3	40.4	45.4	47.1		434.5	436.4	401.3	388.4	/1.000.000
1000 ton	596.5	608.6	480.3	554.4	4. Gereed, doch geheel of bijna geheel onbewerkt.	5.246.7	5.630.1	3.795.7	4.419.8	1000 ton
/1.000.000	16.0	26.7	34.1	33.4		149.6	137.0	176.5	177.5	/1.000.000
1000 ton	2.085.8	2.182.4	1.262.1	1.385.0	Totaal.	16.867.0	17.395.7	10.683.7	11.892.2	1000 ton
/1.000.000	116.9	130.3	101.3	113.2		1.052.9	1.144.9	767.1	845.8	/1.000.000
					<i>B. Naar Bestemming.</i>					
1000 ton	24.0	28.8	25.5	20.2	a. Productiemiddelen.	275.3	261.5	264.6	222.6	1000 ton
/1.000.000	17.3	16.5	11.8	8.8		166.6	145.3	106.5	81.3	/1.000.000
1000 ton	802.7	887.2	608.5	675.2	b. Hulpstoffen.	6.754.9	7.424.6	5.460.2	6.247.3	1000 ton
/1.000.000	17.9	19.2	9.3	10.1		159.4	157.0	83.8	86.5	/1.000.000
1000 ton	188.9	156.2	165.7	222.0	c. Voedings- en Genotmiddelen.	1.564.6	1.502.9	1.287.4	1.561.0	1000 ton
/1.000.000	19.1	20.0	30.9	35.6		187.3	199.2	258.2	283.9	/1.000.000
1000 ton	66.4	12.1	31.2	25.6	d. Overige Consumentengoederen.	531.2	110.2	87.3	81.1	1000 ton
/1.000.000	13.3	12.8	24.3	22.7		103.7	102.1	96.2	95.8	/1.000.000
1000 ton	91.4	110.8	40.0	54.4	e. Nog te verwerken eindproducten.	668.1	801.8	378.2	435.1	1000 ton
/1.000.000	10.9	12.9	8.0	10.6		90.2	112.0	73.2	80.5	/1.000.000
1000 ton	912.4	987.3	391.2	387.6	f. Resterende Goederen.	7.072.9	7.294.7	3.206.0	3.345.1	1000 ton
/1.000.000	38.4	48.9	17.0	25.4		345.7	429.3	149.2	217.8	/1.000.000
1000 ton	2.085.8	2.182.4	1.262.1	1.385.0	Totaal.	16.867.0	17.395.7	10.683.7	11.892.2	1000 ton
/1.000.000	116.9	130.3	101.3	113.2		1.052.9	1.144.9	767.1	845.8	/1.000.000
					<i>Sub. B, gerubriceerd naar Sub. in-deeling A.</i>					
1000 ton	22.3	27.3	19.2	17.2	a. Productie- Geh. of bijna } A 3	263.9	248.3	216.6	180.4	1000 ton
/1.000.000	17.0	16.2	10.9	7.8	middelen. geheel } A 3	163.6	142.2	98.9	73.1	/1.000.000
1000 ton	1.7	1.5	6.3	3.0	Gereed, doch } A 4	11.4	13.2	48.0	42.2	1000 ton
/1.000.000	0.3	0.3	0.9	1.0	geh. of bijna } A 4	3.0	3.1	7.6	8.2	/1.000.000
1000 ton	282.7	296.8	244.9	268.1	Geh. of bijna } A 3	2.197.9	2.040.7	2.366.3	2.684.9	1000 ton
/1.000.000	8.5	10.3	5.3	5.4	geheel } A 3	71.4	70.8	50.2	50.9	/1.000.000
1000 ton	520.0	590.4	363.6	407.1	be(ver)werkt } A 4	4.556.9	5.383.9	3.093.9	3.562.4	1000 ton
/1.000.000	9.4	8.9	4.0	4.7	Gereed, doch } A 4	88.0	86.2	33.6	35.6	/1.000.000
1000 ton	123.2	100.7	6.8	13.9	geh. of bijna } A 1	977.8	969.7	53.2	91.9	1000 ton
/1.000.000	9.9	11.6	0.5	1.3	geh. onbew. } A 1	102.7	119.5	5.2	11.0	/1.000.000
1000 ton	31.6	30.8	21.9	24.4	Gedeeltelijk } A 2	234.6	225.0	166.2	216.3	1000 ton
/1.000.000	2.3	2.7	4.3	6.1	bewerkte } A 2	20.4	22.6	34.9	51.1	/1.000.000
1000 ton	14.4	8.5	53.2	60.4	goederen } A 3	111.8	77.0	465.3	480.3	1000 ton
/1.000.000	1.6	1.2	12.9	14.4	Geh. of bijna } A 3	13.6	10.4	113.6	115.3	/1.000.000
1000 ton	19.7	16.3	83.8	123.2	be(ver)werkt } A 4	240.5	231.2	602.7	772.5	1000 ton
/1.000.000	5.3	4.5	13.2	13.8	Gereed, doch } A 4	50.6	46.7	104.5	106.5	/1.000.000
1000 ton	11.3	11.7	4.6	4.5	geh. of bijna } A 3	93.4	108.3	36.2	38.4	1000 ton
/1.000.000	12.2	12.6	8.3	8.8	geheel } A 3	95.7	101.1	65.5	68.6	/1.000.000
1000 ton	55.1	0.4	26.6	21.1	be(ver)werkt } A 4	437.9	1.9	51.1	42.7	1000 ton
/1.000.000	1.1	0.2	16.0	13.9	Gereed, doch } A 4	8.0	1.0	30.7	27.2	/1.000.000
1000 ton	91.4	110.8	40.0	54.4	geh. of bijna } A 3	668.0	801.8	378.2	435.1	1000 ton
/1.000.000	10.9	12.9	8.0	10.6	geheel } A 3	90.2	112.0	73.2	80.5	/1.000.000
1000 ton	506.2	577.9	284.2	281.0	e. Nog te verwerk. Geh. of bijna } A 1	4.279.1	4.151.7	2.404.5	2.310.0	1000 ton
/1.000.000	16.9	22.0	5.2	9.2	geheel } A 1	173.1	203.3	50.0	83.5	/1.000.000
1000 ton	406.2	409.3	107.0	106.7	f. Resterende } A 2	2.793.8	3.143.0	801.5	1.035.1	1000 ton
/1.000.000	21.5	26.9	11.8	16.2	goederen. be(ver)werk. } A 2	172.6	226.0	99.2	134.3	/1.000.000
					Gedeeltelijk } A 2					
					bewerkte } A 2					
					goederen } A 2					
1000 ton	2.085.8	2.182.4	1.262.1	1.385.0	Totaal.	16.867.0	17.395.7	10.683.7	11.892.2	1000 ton
/1.000.000	116.9	130.3	101.3	113.2		1.052.9	1.144.9	767.1	845.8	/1.000.000

BIJLAGE C.

ALGEMEENE GEGEVENS.	Invoer				Uitvoer			
	1929		1934		1929		1934	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
<i>Absolute getallen.</i>	× 1000 t.	× / 1 mill.	× 1000 t.	× / 1 mill.	× 1000 t.	× / 1 mill.	× 1000 t.	× / 1 mill.
Totaal generaal	30.989	2.782	22.737	1.170	16.302	2.047	13.324	1.017
af: Gouden en zilveren munt en muntmateriaal	—	30	—	132	1	58	—	305
Resteert	30.989	2.752	22.737	1.038	16.301	1.989	13.324	712
<i>Per hoofd der bevolking.</i>	kg	Gld.	kg	Gld.	kg	Gld.	kg	Gld.
in 1929 gem. bev. 7.782.000 (1929=100)								
in 1934 „ „ 8.333.000 (=107.08 %)								
Totaal generaal	3.982.5	357.70	2.728.2	140.20	2.095.—	263.20	1.599.—	122.—
af: Gouden en zilveren munt en muntmateriaal	—	3.70	0,1	15.90	0.1	7.50	—	36.70
Resteert	3.982.5	354.—	2.728.1	124.30	2.094.9	255.70	1.599.—	85.30

PER HOOFD DER GEMIDDELDE BEVOLKING.

Gezichtspunt-systemen en -posten.	Invoer				Uitvoer			
	1929		1934		1929		1934	
	Gewicht kg	Waarde Gld.	Gewicht kg	Waarde Gld.	Gewicht kg	Waarde Gld.	Gewicht kg	Waarde Gld.
<i>1. Oerherkomst.</i>								
van Dierlijke Herkomst	40.1	31.50	29.1	10.80	116.8	71.30	89.8	22.90
van Plantaardige Herkomst	965.8	160.40	731.3	48.70	447.4	98.70	276.3	30.50
van Minerale Herkomst	2.809.3	80.10	1.871.5	30.50	1.423.1	28.30	1.146.8	13.20
van Chemische Herkomst	106.1	14.90	60.1	7.40	51.1	11.90	55.2	5.40
van Gemengde Herkomst	61.2	67.10	36.1	26.90	56.5	45.50	30.9	13.30
<i>2. Behoeften.</i>								
Voeding	556.8	88.—	440.4	24.70	432.4	111.80	258.—	33.40
Lichaamsbedekking (incl. niet af te splitsen stoffeering)	35.5	58.—	26.3	21.10	22.4	33.90	13.6	8.80
Huisvesting, inrichting en verplaatsing	1.441.1	111.40	1.012.4	43.80	394.1	52.30	406.8	18.50
Verwarming, verlichting, kracht	1.457.—	23.20	879.5	7.40	997.—	12.20	702.9	5.20
Onderhoud, reiniging en bescherming	242.1	24.50	185.7	9.10	143.7	15.40	127.6	6.10
Cultureele behoeften	21.5	16.80	14.4	7.60	50.—	19.—	41.7	8.50
Niet of alsnog in te deelen goederen	228.5	32.10	169.4	10.60	55.3	11.10	48.4	4.80
<i>3. Ge- en Verbruik (bedrijfs-economisch).</i>								
Gebouwen, machines en installaties	5.5	4.80	1.5	1.50	2.3	2.10	0.4	0.50
Gebruiks- goederen { Werktuigen, gereedschappen, instrumenten, onderdeelen, transportmidd. enz.	35.6	32.40	18.1	12.40	22.3	13.90	11.1	3.40
Levende gebruiksgoederen	0.3	0.30	0.6	0.30	1.4	0.90	0.4	0.20
Overige gebruiksgoederen	76.2	29.60	21.4	9.70	38.6	29.—	15.9	11.80
Verbruiks- goederen { Verbruiksgoederen met gebruiksbestemming	21.6	38.70	14.9	15.20	25.7	31.60	11.—	5.90
Hulpstoffen met verbruiksbestemming (w.o. brandstoffen, veevoer, etc.)	1.676.8	41.50	1.014.7	11.70	1.109.—	17.20	826.60	8.20
Overige verbruiksgoederen	2.156.2	204.50	1.648.7	72.70	883.7	158.—	718.7	54.10
Niet of alsnog in te deelen goederen	10.3	2.20	8.2	0.80	11.9	3.—	14.9	1.20
<i>4. Levensduur.</i>								
Goederen met een onbeperkte levensduur	1.071.5	39.20	766.2	16.20	318.8	10.90	370.7	6.20
Goederen met een lange levensduur	371.1	69.50	255.8	26.80	53.7	32.60	23.3	11.30
Goederen met breekbare levensduur	26.5	5.20	12.3	2.—	13.3	6.60	4.7	1.40
Goederen met beperkte levensduur	126.3	77.10	101.2	29.30	97.7	54.80	68.8	16.10
Goederen zonder levensduur	2.374.5	160.90	1.584.5	49.20	1.601.2	148.50	1.116.6	49.10
Niet of alsnog in te deelen goederen	12.6	2.10	8.1	0.80	10.2	2.30	14.9	1.20
<i>5. Autarkie.</i>								
Goederen, die in eigen land kunnen worden voortgebracht, geheel of vrijwel geheel onafhankelijk van het buitenl.	2.288.2	100.50	1.460.3	32.50	1.690.4	141.30	1.273.7	47.80
Goederen, die in eigen land kunnen worden voortgebracht, afhankelijk van het buitenland	609.3	133.80	440.—	49.40	255.9	83.10	202.—	25.60
Goederen, die niet in eigen land kunnen worden voortgebracht	943.—	79.90	725.2	28.60	100.1	9.90	90.4	5.80
Niet of alsnog in te deelen goederen	142.—	39.80	102.6	13.80	48.5	21.40	32.9	6.10

(Vervolg van pag. 853).

„spoediger in het oog te doen vallen, zijn de beide „groepeeringen verder verdeeld in 46 gemeenschap-pelijke ondergroepen z.g. „schakelgroepen”, waar-door verband tusschen de beide groepeerings ge-makkelijk kan worden gelegd.”

„Schakelbare” statistieken.

Het is ons gebleken, dat deze nieuwe indeelingen door velen, die niet gewend zijn met *schakelbare* statistieken te werken, nog niet geheel en al worden begrepen. Wellicht wordt dit mede veroorzaakt door den vorm, waarin de nieuwe indeelingen in de pu-

blicaties van het Bureau gegoten zijn. Hoezeer deze het stempel dragen van met het minimum aantal cijfers het maximum te laten zien en voor den ervaren statisticus daardoor juist van ongemeene waarde zijn en derhalve niet kunnen worden gemist, zijn de opstellingen voor den gemiddelden beoordeelaar — de betreffende gegevens worden ook door tal van dagen weekbladen overgenomen — te moeilijk te doorgronden. Wellicht ware een compromis hiervoor te vinden, indien het Bureau ten behoeve van de statistici den vorm, waarin de in- en uitvoerstatistieken in de maand- en jaar-overzichten voor den in-, uit- en doorvoer worden gepubliceerd, ongewijzigd handhaaft, die van de meer populaire geschriften van het Bureau zooals het „Maandschrift v.h. C. B. v. d. St.“, de in- en uitvoerstatistieken zou willen doen afdrucken als in Bijlage A en B is aangegeven.

Toelichting Bijlage A en B.

Het voordeel van de opstelling volgens Bijlage A is, dat de lezer niet terstond het *samengestelde* gezichtspunten-systeem, graad van bewerking/bestemming voor zich krijgt, waaruit hij zelf de beide enkelvoudige gezichtspunten-systemen moet trachten bijeen te zoeken, doch zich daarvan een afzonderlijk beeld kan verschaffen, t.w. eerst van de hoofdindeeling naar den graad van bewerking, vervolgens van de hoofdindeeling naar bestemming. Eerst daarna volgen de gemeenschappelijke schakelgroepen, die bij de beide hoofdindeelingen behooren en wordt het onderlinge verband, dat door het Bureau tusschen de beide hoofdindeelingen is gelegd, ook voor leeken op statistisch gebied begrijpelijk. Een verder voordeel is, dat dag- en weekbladen alsdan de keus hebben bijv. alleen de hoofdindeelingen naar graad van bewerking en bestemming op te nemen, doch de gemeenschappelijke schakelgroepen, desgewenscht, achterwege te laten.

In Bijlage B hebben wij het onderlinge verband, dat gelegd kan worden tusschen de 3 systemen, laten zien, door in het midden de 13 bedrijfstakken, waarvan de goederen het product zijn, op te nemen, (dus de voortbrengers), daarachter komt in de kolommen 10 en 11 het totaalbedrag (gewicht en waarde) van den in- en uitvoer voor elk dezer bedrijfstakken, waarbij links een groepeeringsmethode blijkt naar het gezichtspunt-systeem *graad van bewerking*, bestaande uit 23 gemeenschappelijke schakelgroepen en rechts een groepeeringsmethode *per bedrijfstak* is opgenomen naar het gezichtspunt-systeem *bestemming* omvattende 45 gemeenschappelijke schakelgroepen.

Met behulp van Bijlage A en B verkrijgt men nu de volgende hoofdindeelingen:

	sub-posten
Indeeling naar graad van voortbrenging (bewerking)	4
„ „ bestemming	6
„ „ voortbrengers	13
en de navolgende <i>gecombineerde</i> hoofdindeelingen (samengestelde gezichtspunten-systemen):	
	schakelgroepen
graad van voortbrenging ingedeeld naar bestemming	13
resp. bestemming ingedeeld naar graad van voortbrenging	13
graad van voortbrenging ingedeeld naar voortbrengers	23
resp. voortbrengers ingedeeld naar graad van voortbrenging	23
bestemming ingedeeld naar voortbrengers	45
resp. voortbrengers ingedeeld naar bestemming	45

Hoe meer gezichtspunten-systemen (hoofdindeelingen) er zijn, des te meer schakelgroepen-systemen kunnen door „permuteeren en combineeren” eruit worden samengesteld.

Verdere vervolmaking onzer handelsstatistiek.

Misschien zou het Centr. Bureau v. d. Statistiek

kunnen overwegen, zoo mogelijk met ingang van 1 Januari a.s., de groepeeringsmogelijkheden onzer handelsstatistiek geleidelijk verder te vervolmaken door opnemings van de volgende nieuwe hoofdindeelingen, t.w.:

- 1e. Oerherkomst.
- 2e. Behoeften.
- 3e. Ge- en verbruik (van bedrijfs-economisch standpunt bezien).
- 4e. Levensduur.
- 5e. Autarkie.

Teneinde een inzicht te geven, hoe elk dezer gezichtspunten-systemen ongeveer zou kunnen worden ingedeeld en welke vergelijkende overzichten daaruit in eerste aanleg kunnen worden getrokken, hebben wij in Bijlage C den in- en uitvoer van ons land voor de jaren 1929 en 1934 naar gewicht en waarde per hoofd der bevolking volgens de genoemde 5 indeelingen groepeerd. Hierbij werden, ter eliminering van den invloed van den bevolkingsaanwas alle posten van de in- en uitvoerstatistiek dier jaren door een bedrag gedeeld, overeenkomende met de gemiddelde bevolking van resp. 1929 en 1934.

De door ons gegeven indeeling en groepeeringsmethode van de diverse posten der in- en uitvoerstatistiek tot de in Bijlage C met name genoemde gezichtspuntenposten is als een proeve te beschouwen en derhalve alsnog voor veel verbetering vatbaar. In het bijzonder is dit het geval met de indeeling van het 5e systeem „Autarkie”. Het was ons voorts niet mogelijk alle posten der in- en uitvoerstatistiek nauwkeurig in te deelen, omdat deze voor een deel bestaan uit een verzameling bij elkander gegroepeerde, weliswaar verwante, doch niettemin min of meer ongelijksoortige goederen. Deze onvermijdelijke samenvoegingen zijn voor het eene gezichtspunten-systeem weder hinderlijker dan voor het andere. De niet ingedeelde posten zijn door ons, voor zoover noodig, per systeem gerubriceerd onder het hoofd „Niet of alsnog in te deelen goederen”.

Het behoeft geen betoog, dat de in Bijlage C opgenomen 5 hoofdindeelingen onderling weder schakelbaar zijn, ook met die van Bijlage A en B. Vooral door deze schakelingen verkrijgt men een diepgaand inzicht in het economisch gebeuren. Een staat in den trant van Bijlage B, waarin bijv. in het midden het gezichtspunten-systeem „behoefden” en ter linker- en rechterzijde resp. het systeem „graad van bewerking” en „autarkie” is opgenomen, of bijv. een staat, waarin de „voortbrengers” in het midden en aan weerszijden de systemen „oerherkomst” en „ge- en verbruik” worden vermeld, enz. geeft telkens een anderen kijk op het geheel en de samenstellende onderdeelen.

Voor de indeeling der afzonderlijke goederenposten der in- en uitvoerstatistiek volgens het gezichtspunten-systeem *autarkie* heeft ons heel wat hoofdbreken gekost. Omdat het niet bekend is, of bepaalde onderdeelen, die voor de fabricatie van sommige goederen noodig zijn, al dan niet in ons land kunnen worden vervaardigd, moest dientengevolge bij de indeeling van enkele posten nogal arbitrair te werk gegaan worden. Met het oog op de economische oorlogsvoorbereiding van ons land is deze indeeling echter onmisbaar. Voor het Centraal Bureau voor de Statistiek zal het dan ook aanbeveling verdienen zich te dien opzichte te laten voorlichten door lichamen als de Maatschappij voor Nijverheid, diverse Nederlandsche Landbouw Organisaties, enz.

Nadat de in- en uitvoerstatistieken geleidelijk volgens de schakelgroepenmethode zijn ingedeeld, volgens onze overige goederenstatistieken — waaronder in het bijzonder de productie- en verbruiksstatistieken moeten worden genoemd — op dezelfde wijze worden opgezet, waardoor onderlinge vergelijkbaarheid en combineeringsmogelijkheid van deze statistieken, tot in alle details, volledig verkregen zullen worden.

I. ROET JZN.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET RENTEVRAAGSTUK IN DE VEREENIGING VOOR DE STAATHUISHOUDKUNDE.

De Heer Mr. D. J. Hulshoff Pol schrijft ons:

In het ongetwijfeld met bekwame hand samengestelde, in de E.-S.B. van 2 dezer opgenomen verslag, waarin Prof. Verrijn Stuart Jr. erin geslaagd is een duidelijk overzicht te geven van de vele en veelsoortige meeningen, welke in de jongste vergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek omtrent het rentevraagstuk te berde zijn gebracht, deelt hij mede, er zich over te hebben verwonderd, dat ik niet de moeite heb genomen de vraag te behandelen, of door het anmeeren van kapitaal ten behoeve van beschermde bedrijven in andere, niet beschermde, bedrijven niet een nieuwe depressie zou ontstaan.

Aangezien ik niet gaarne den indruk zou willen wekken, aan deze zeer voor de hand liggende bedenking in het geheel niet te hebben gedacht, zou ik dienaangaande het volgende willen opmerken.

Voorop zij gesteld, dat ik in het debat — en het mij dezer dagen toegezonden stenogram bevestigt dit — slechts gesproken heb van matige beschermende rechten. Voor rigoureuze protectie gevoel ik niets, omdat deze maatregel zich inderdaad op de door Prof. Verrijn Stuart aangeduide wijze tegen zichzelf zou keeren.

Ik ben bij mijn vorenbedoelde opvatting uitgegaan van de gedachte, dat de verschillende kostenfactoren van de bestaande bedrijven een zoodanige stroefheid — ook in opwaartsche richting — vertoonen, dat een *matig* protectionisme geen kwade gevolgen voor de niet-beschermde bedrijven tengevolge zou hebben. Dit geldt in de eerste plaats voor de loonen, welke den voornaamsten kostenfactor vormen, en waarvan mag worden aangenomen, dat zij niet wegens een lichte stijging van de kosten van levensonderhoud zullen worden verhoogd. Deze loonen zijn altijd hoog geweest en in de achter ons liggende periode van bijna voortdurende prijsdalingen te hoog gebleven; een directe verlaging daarvan is onuitvoerbaar. Een indirecte is echter zeker mogelijk. Dit kan gebeuren door reflatie langs monetairen weg, doch de middelen, die daarvoor worden aanbevolen, zijn practisch weinig aanbevelenswaardig, omdat bijv. een verdere depreciatie van den Gulden terstond met buitenlandse tegenmaatregelen zal worden beantwoord en een stelselmatige toepassing veel onrust zal teweegbrengen, terwijl een discontoverlaging, gecombineerd met een daarbij behorende open-markt-politiek, geen effect heeft in verband met de toch reeds abnormaal lage rente. De aanleg van openbare werken kan evenzeer tot op zekere hoogte tot het beoogde doel leiden, doch heeft het nadeel van zijn „Einmaligkeit” en zijn improductief karakter. In Nederland schijnt de Overheid thans al meer en meer deze richting uit te willen gaan, hetgeen ik zou betreuren; ik ben in dit opzicht waarlijk niet zoo „gouvernementeel” als Prof. Verrijn Stuart denkt. Tenslotte rest dan als ultimum remedium een lichte verhooging der invoerrechten.

Ten aanzien van den kostenfactor rente mag worden aangenomen, dat deze bij een succes van eenigen omvang eenigszins zal stijgen, hetgeen juist de bedoeling is en trouwens ook het gevolg zou zijn bij een toepassing met eenig goed gevolg van de andere hiervoren genoemde middelen.

Bij de aanvaarding van eene lichte protectie zal er op moeten worden gelet, of eindproducten dan wel tusschenproducten worden beschermd en of te beschermen bedrijven de arbeidsgelegenheid belangrijk vergrooten. De bescherming van eindproducten zal alleen eenig gevolg hebben voor de kosten van levensonderhoud en dus geen verdere moeilijkheden opleveren; die van de tusschenproducten misschien wel, als zij worden gebruikt voor producten, die voor uitvoer bestemd zijn. Voor deze gevallen is m.i. teruggave van het invoerrecht te overwegen.

Tenslotte zij nog meegedeeld, dat ik allerminst de verwachting koester, dat wij met eenige bescherming de lage rente en de werkloosheid geheel kwijt kunnen raken. Dit kan m.i. alleen door toepassing van het Deutsche stelsel en hiertoe zal men om begrijpelijke redenen hier te lande niet willen overgaan.

N a s c h r i f t. Gaarne maak ik van de mij geboden gelegenheid gebruik om bij bovenstaande beschouwingen van Mr. Hulshoff Pol een kleine opmerking mijnerzijds te plaatsen.

De geachte schrijver beschouwt matige protectie als een geëigend middel om te komen tot verlaging van het loonpeil hier te lande. Directe loonsverlaging in den vorm van vermindering der geldloonen acht hij een onmogelijkheid. Ik wil thans in het midden laten, of dit laatste inderdaad het geval is, en of, indien het zoo ware, daarmee niet de ondergang van de huidige economische orde bezegeld ware; ik ben in dit opzicht minder sceptisch dan Mr. Hulshoff Pol, maar wil voor het oogenblik met hem aannemen, dat verlaging van geldloonen thans uitgesloten is. De vraag blijft dan, of matige protectie tot verruiming van werkgelegenheid en tot ruimer empooi van thans braakliggend kapitaal zal leiden.

Protectie heeft, ook als zij „matig” is, ten doel den invoer uit het buitenland te verminderen, resp. nieuwe invoer geheel of gedeeltelijk onmogelijk te maken; als dit gevolg niet intreedt, heeft protectie geen zin en kan men deze gerust achterwege laten. Laat ons veronderstellen, dat de matige protectie, zooals door Mr. Hulshoff Pol gewenscht, wèl effectief blijkt en dus in den gedachtengang van den voorsteller zin heeft. Het gevolg is dan, dat koopkracht, welke het buitenland op de Nederlandsche markt tevoren placht te verwerven, uitvalt, resp. dat de mogelijkheid om nieuwe koopkracht op onze markt te verkrijgen, voor het buitenland wordt afgesloten. Nu wordt de besteding van deze koopkracht thans langs allerlei kunstmatige en gewoonlijk per saldo zeer weinig voordelige banen geleid, waardoor een *vlotte* verwezenlijking van het verband tusschen in- en uitvoer wordt bemoeilijkt. Maar verbroken wordt dit verband toch ook nu niet en kan het niet worden, zoolang het buitenland zijn in Nederland verkregen Guldens wil aanwenden om er uiteindelijk goederen en diensten mede te betalen, hetzij door rechtstreekschen aankoop hier te lande, hetzij door overdracht van de Guldens aan anderen, die ze hier wenschen te besteden.

Wanneer men nu het verkrijgen van koopkracht op de Nederlandsche markt, zij het op „matige” wijze, belemmert, dan belemmert men tot even „matige”, maar daarom in omvang niet minder groote bedragen de mogelijkheid voor het Nederlandsche bedrijfsleven om aan het buitenland goederen te leveren of aan het buitenland diensten te bewijzen. Hieruit volgt, dat, wat met matige protectie aan de eene zijde wordt opgebouwd, aan de andere zijde weer wordt afgebroken. Oftewel: protectie verruimt niet de werkgelegenheid en het empooi voor het kapitaal, doch het verschuift deze slechts. Een oud argument, voorzeker, maar waarvan ik mij, zoolang de onjuistheid ervan mij niet is aangetoond, gaarne blijf bedienen.

Om deze reden acht ik het voorstel van Mr. Hulshoff Pol, om door matige protectie — eventueel gekoppeld aan andere maatregelen, waarop ik hier niet behoef in te gaan — de verruiming van werkgelegenheid en kapitaalsaanwending te bevorderen, niet deugdelijk.

G. M. V. S.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN OCTOBER 1938.

Prov. en Gemeentel. Leeningen . . . f 1.861.312,50
zijnde:
Nederland
Prov. Gelderland f 780.000
2½% 10-j. obl. a
101¼% f 793.650,—

Prov. Gelderland
 f 1.065.000 3¼% obl. a
 100¼% f 1.067.662,50

Bank- en Credietinstellingen f 5.012.500,—
 zijnde:

Nederland

Obligaties:

N.V. Bank voor Onro-
 rende Zaken f 5.000.000
 4% obl. 1) à 100¼% f 5.012.500,—

Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Water-
 leiding Mij. „ 5.598.750,—
 zijnde:

Nederland

Aandeelen:

N.V. Nationaal Bezit van
 aandelen Ned.-Ind.
 Gas-Mij. f 4.479.000
 aand. 2) à 125% f 5.598.750,—

Handelsondernemingen „ 1.107.000,—
 zijnde:

Nederland

Aandeelen:

N.V. Handelsmij. R. S.
 Stokvis & Zonen
 f 1.025.000 aand. 3) à
 108% f 1.107.000,—

Diversen „ 3.945.000,—
 zijnde:

Nederland

Aandeelen:

N.V. Intern. Beleggings-
 Unie „Interunie”
 f 750.000 aand. 4) à
 106% f 795.000,—

Rotterdamsch Beleggings-
 consortium N.V.
 f 2.500.000 aand. 5) à
 126% „ 3.150.000,—

Kerkelijke Leeningen 6).

Totaal f 17.524.562,50

1) Recht van voorkeur voor de houders van f 5.294.000 per 15 Nov. 1938 voorwaardelijk aflosbaar gestelde 4½% obl.

2) Uitsluitend voor houders van gewone aandelen in de N.V. Ned.-Ind. Gas Mij. en/of in de N.V. Nationaal bezit van aandelen Ned.-Ind. Gas-Mij. in de verhouding 1 : 3.

3) Voor aandeelhouders en, voor zoover na toewijzing aan aandeelhouders stukken overblijven, tevens voor houders van restantbewijzen; in de verhouding 1 : 4.

4) Introductie ter beurze van Amsterdam.

5) Uitsluitend voor aandeelhouders in de verhouding 1 : 4.

6) Conversie: Ver. der Franciscanessen en Missionarissen van Maria f 288.000 4% obl. à 100¼%.

Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag.

Cert. van 10 aand. van \$ 10 elk Alaska Juneau Gold Mining Co. à pl.m. \$ 77/3 p. a. (introductie).

Cert. van 10 aand. z.n.w. Allegheny Ludlum Steel Corp. à pl.m. \$ 14½ p.a. (introductie).

Cert. van 10 gew. aand. B van \$ 10 elk American Cyanamid Comp. à pl.m. \$ 20½ p. a. (introductie).

Cert. van 10 gew. aand. van 10/- (Z.-Afr.) elk Anglo American Corporation of South Africa Ltd. à pl.m. f 264 p.c. (introductie).

Cert. van 5 en 10 gew. aand. van \$ 10 elk Commercial Credit Company à pl.m. \$ 41½ p.a. (introductie).

Depotfractiebewijzen van aand. in zes Canadeesche Goudmijnen „Canmines” à pl.m. f 211.55.

Cert. van 10 gew. aand. van \$ 25 elk. Commonwealth Edison Company à pl.m. \$ 21 p.a. (introductie).

Depotfractiebewijzen van cum. pref. aand. in acht Canadeesche Mij. „Cumprefcanadians” à pl.m. f 348.

Depotfractiebewijzen van cum. pref. aand. van Maatschappijen in de Engelsche Dominions „Dominionprefs.” à pl.m. f 469 p. bew. van 1 depotfractie en pl.m. f 938 per bew. van 2 depotfracties (introductie).

Cert. van 10 gew. aand. z.n.w. National Distillers Products Corp. à pl.m. \$ 20½ p.a.

Depotfractiebewijzen „Nedico” in coupures vertegenwoordigende elk 1/100 resp. 1/200 aand. in een depoteenheid à f 478 per depotfractiebew. van 1/100 aand. en pl.m. f 956 per depotfractiebew. van 2/100 aand.

Emissies in 1938.

(In Gulden)

	Obligatiën	Nieuw kapitaal: Aandeelen	Totaal	Conversie:
Jan.	2.461.075,—	1.740.000,—	4.201.075,—	1.076.515.650,—
Febr.	9.267.401,25	636.000,—	9.903.401,25	110.140.600,—
Maart	17.951.327,50	1.650.000,—	19.601.327,50	81.525.748,—
April	466.292,50	157.500,—	623.792,50	4.852.400,—
Mei	20.122.140,50	—	20.122.140,50	4.613.850,—
Juni	24.164.620,—	5.856.250,—	30.020.870,—	1.460.650,—
Juli	27.838.264,50	375.000,—	28.213.264,50	4.854.618,—
Aug.	2.010.000,—	1.852.000,—	3.862.000,—	15.913.000,—
Sept. *)	4.636.960,—	270.000,—	4.906.960,—	586.000,—
Oct.	6.873.812,50	10.650.750,—	17.524.562,50	288.000,—
	115.791.893,75	23.187.500,—	138.979.393,75	1.300.750.516,—

*) Deze cijfers werden verhoogd door de volgende uitgaven, welke in die maand nog plaats hadden:

Cultuur-Maatschappijen:

f 225.000 aand. Cultuur Mij. „Bodjong Datar” à 120% (recht van voorkeur voor aandeelhouders, in de verhouding 5 : 2).

Kerkelijke Leeningen:

f 150.000 3½—4% obl. R.K. Kerkbest. der Parochie v.h. Heilige Hart à 100% (conversie).

ONTVANGEN BOEKEN.

Statistiek voor het centrale verwarmingsbedrijf II (1936/1937). (’s-Gravenhage 1936; Stichting Economisch Instituut voor den Middenstand).

Grundzüge der deutschen Volks- und Wehrwirtschaft (Band I) door Heinrich Hunke. (Berlijn 1938; Haude & Spenersche Buchhandlung. Prijs ge-cart. R.M. 2.80, geb. R.M. 4.—).

L'évolution du trafic fluvial de l'enclave de Maas-tricht door Mosa. (Brussel 1938; Fonds de la Batellerie rhénane belge).

Indexcijfers van belangrijke voedings- en genotmiddelen en grondstoffen.

	Indexcijfer voedings- en genotmiddelen	Indexcijfer agrarische grondstoffen	Indexcijfer niet-agrar. grondstoffen	Algemeen indexcijfer grondstoffen	Algemeen indexcijfer	Indexcijfer Indische uitvoerproducten
Aug.	45,5	40,9	55,7	48,9	47,6	44,7
Sept.	45,7	41,0	56,5	49,5	48,0	46,0
Oct.	44,6	41,4	56,9	49,8	47,8	47,2
25 Oct.-1 Nov.	44,5	41,3	56,7	49,7	47,6	46,4
1-8 Oct.	4,40	41,0	56,6	49,5	47,4	47,2

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Oct.-5 Nov. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	30 Oct.-5 Nov. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	52.538	1.288.626	1.303.024	—	7.325	19.200	1.295.951	1.322.224
Rogge	10.861	187.928	242.921	—	—	3.375	187.928	246.296
Boekweit	25	14.337	12.764	—	—	—	14.337	12.764
Mais	3.674	1.048.095	1.117.527	2.975	78.457	129.398	1.126.552	1.246.925
Gerst	11.110	437.800	319.242	1.657	22.747	13.114	460.547	332.356
Haver	1.205	197.443	123.624	—	8.462	3.180	205.905	126.804
Lijnzaad	1.050	135.793	172.036	3.953	191.718	183.920	327.511	355.956
Lijnkoek	901	49.728	59.351	—	225	—	49.953	59.351
Tarwemeel	1.398	49.115	34.111	75	9.625	6.960	58.740	41.071
Andere meelsoorten	1.266	29.602	35.553	130	4.554	7.120	34.156	42.673

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 2 3 Dec.'36	Lissabon 4 11 Aug.'37
Bk. { Bel. Binn. Eff. 2 1/2 3 Dec.'36	Londen 2 30 Juni'37
{ Vrsch. in R.C. 2 1/2 3 Dec.'36	Madrid 5 15 Juli'32
Athene 6 4 Jan.'37	N.-York F.R.B. 1 26 Aug.'35
Batavia 3 14 Jan.'37	Oslo 3 1/2 5 Jan.'38
Belgrado 5 1 Febr.'35	Parijs 3 27 Sept.'38
Berlijn 4 22 Sept.'32	Praag 3 1 Jan.'36
Boekarest 3 1/2 5 Mei'38	Pretoria 3 1/2 15 Mei'33
Brussel 2 1/2 26 Oct.'38	Rome 4 1/2 18 Mei'36
Boedapest 4 28 Aug.'35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec.'33
Calcutta 3 28 Nov.'35	Tokio..... 3.46 11 Mrt.'38
Dantzig 4 2 Jan.'37	Warschau ... 4 1/2 18 Dec.'37
Helsingfors 4 3 Dec.'34	Zwits. Nat. Bk. 1 1/2 25 Nov.'36
Kopenhagen 4 19 Nov.'36	

OPEN MARKT.

	1938				1937	1936	1914
	5 Nov.	31 Oct./5 Nov.	24/29 Oct.	17/22 Oct.	1/6 Nov.	2/7 Nov.	20/24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	5/8	3/4-5/8	1/4-3/8	3/8	1/4	7/8-17/8	3/4-4 3/4
Prolong.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2-2	3-4 1/4
Londen							
Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	1/2-1	1/2-1
Partic. disc.	17/32-9/16	17/16-9/16	9/16-11/16	11/16-3/4	17/32-9/16	9/16	9/16-3/4
Berlijn							
Daggeld...	2 3/8-5/8	2 3/8-3/4	2 3/8-3/4	2 1/2-7/8	2 1/2-3	2 3/8-3/4	2 5/8-3 1/8
Maandgeld	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-7/8	2 5/8-3	2 1/2-7/8
Part. disc.	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8	2 7/8
Warenw...	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/4
New York							
Daggeld 1)	1	1	1	1	1	1	3/16
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/4	1

1) Koers van 28 Oct. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
1 Nov. 1938	1.83 1/16	8.73 3/8	73.60	4.88 3/4	31.10	100 3/16
2 " 1938	1.83 3/16	8.74 3/8	73.60	4.89 1/2	31.09	100 3/16
3 " 1938	1.83 5/16	8.74 1/2	73.60	4.89 1/2	31.09	100 3/16
4 " 1938	1.83 3/8	8.74 3/8	73.60	4.89 1/2	31.09	100 3/16
5 " 1938	1.84	8.75 3/8	73.65	4.89 3/4	31.12	100 3/16
7 " 1938	1.83 5/16	8.75	73.67 1/2	4.89 3/4	31.10 1/2	100 3/8
Laagste d.w.1)	1.83 3/8	8.73	73.50	4.88	31.05	100
Hoogste d.w.1)	1.84 1/2	8.76	73.70	4.90	31.14	100 1/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan **)	Madrid **)
1 Nov. 1938	41.72	6.37 1/2	—	—	—
2 " 1938	41.73	6.32	—	—	—
3 " 1938	41.71	6.33	—	—	—
4 " 1938	41.70	6.32	—	—	—
5 " 1938	41.72	6.32 1/2	—	—	—
7 " 1938	41.74	6.30	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.65	6.27 1/2	1.45	9.65	—
Hoogste d.w.1)	41.75	6.35	—	9.75	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos-Aires *)	Montreal *)
1 Nov. 1938	45.02 1/2	39.—	43.90	3.85 1/2	46	1.82 1/2
2 " 1938	45.07 1/2	39.05	43.95	3.86	46	1.82 1/2
3 " 1938	45.07 1/2	39.05	43.95	3.86	46	1.82 3/8
4 " 1938	44.97 1/2	39.07 1/2	—	3.86	46	1.82 1/2
5 " 1938	45.10	39.07 1/2	43.97 1/2	3.86	46	1.82 1/2
7 " 1938	45.10	39.07 1/2	43.97 1/2	3.86	46	1.82 3/8
Laagste d.w.1)	44.92 1/2	38.92 1/2	43.82 1/2	3.82	45 1/2	1.82
Hoogste d.w.1)	45.15	39.12 1/2	44.05 1/2	3.88	46 1/2	1.83
Muntpariteit	66.871	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
1 Nov. 1938	4.75 3/8	2.65 3/4	40.07	54.43
2 " 1938	4.75 3/8	2.66 1/4	40.07	54.43
3 " 1938	4.75 3/8	2.66 1/4	40.07	54.42 1/2
4 " 1938	4.76 1/4	2.66 3/4	40.07	54.39 1/2
5 " 1938	4.76	2.66 3/8	40.06 1/2	54.39
7 " 1938	4.76 3/8	2.66 1/2	40.06	54.38 1/2
8 Nov. 1937	5.01 1/16	3.41 3/8	40.47	55.55
Muntpariteit..	4.86	3.90 3/8	23.81 1/4	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	22 Oct. 1938	29 Oct. 1938	31 Oct. 15 Nov. '38 Laagste	5 Nov. 1938 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ..	Pen. p. £	24 1/2	24 1/2	24	24 1/2
BuenosAires1	p. pesop.£	19.01 1/2	18.99 1/2	18.96	19.07
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 15/16	1/5 15/16	1/5 29/32	1/5 15/16
Istanbul ..	Piast. p. £	590	588	588	588
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 15/16	1/2 15/16	1/2 15/16	1/2 15/16
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/15 1/16	1/2 15/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/2	110 3/8	109 3/8	110 3/8
Mexico	\$ per £	—	—	—	—
Montevideo ..	d. per £	20	20	19 3/8	20 3/8
Montreal ..	\$ per £	4.80 3/8	4.80 3/8	4.78	4.80
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	3	3	3	3
Shanghai ..	d. p. \$	8	8 1/8	7 3/4	8 1/8
Singapore ..	Sh. p. \$	2/3 15/16	2/3 15/16	2/3 15/16	2/3 15/16
Valparaiso *)	\$ per £	119	119	119	119
Warschau ..	Zl. p. £	25 1/2	25 3/8	25	25 3/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1) (N.York 2)	A'dam 3) (N.York 4)
1 Nov. 1938..	19 1/16	42 3/4
2 " 1938..	19 1/2	42 3/4
3 " 1938..	19 3/8	42 3/4
4 " 1938..	19 1/2	42 3/4
5 " 1938..	19 3/8	—
7 " 1938..	19 1/16	42 3/4
8 Nov. 1937..	19 1/16	44 3/4
27 Juli 1914..	24 15/16	59

GOUDPRIJS

	Londen 1) (N.York 2)	A'dam 3) (N.York 4)
1 Nov. 1938..	2070	146 3/8
2 " 1938..	2070	146 1/8
3 " 1938..	2065	146 1/8
4 " 1938..	2065	146 1/8
5 " 1938..	2070	146 1/8
7 " 1938..	2070	146 1/8
8 Nov. 1937..	—	140 0 3/8
27 Juli 1914..	1648	84 10 3/8

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In gulden per Kg. 1000/1000. 4) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Oct. 1938	31 Oct. 1938
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandse Bank	f 151.632.279,66	f 139.963.345,99
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ultimo September 1938 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 438.259,60	" 293.129,66
Voor schotten aan Ned.-Indië	" 49.293.657,36	" 51.040.491,94
Idem aan Suriname	" 11.634.374,91	" 11.838.274,70
Kasvord.weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldinstellingen tegen onderpand ..	" 102.749.042,26	" 102.567.680,17
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioen f.1) ...	" 41.241.116,59	" 38.074.319,54
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 11.621.730,27	" 10.349.155,04

Verplichtingen

	29 Oct. 1938	5 Nov. 1938
Voor schot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 222.513.000,—	f 222.483.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 1.082.123,—	" 1.081.761,50
Zilverbons in omloop	" —	" —
Schuld op ultimo September 1938 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fonds. alsm. op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" 8.855.163,73	" 8.855.163,73
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.702.169,92	" 1.663.955,68
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen. 1) ..	" 52.180.824,14	" 51.132.102,83
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 222.967.307,64	" 225.450.832,19
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 12.000.000,—	" 12.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	" 221.485.945,31	" 219.252.753,64

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	29 Oct. 1938	5 Nov. 1938
Saldo Javasche Bank	f 466.000,—	f 212.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" —	" —
Verplichtingen:		
Voor schot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 51.145.000,—	" 55.449.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 15.750.000,—	" 20.750.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 5.000.000,—	" —
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 2.311.000,—	" 2.311.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 2.110.000,—	" 2.299.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen...	" 830.000,—	" 830.000,—
Voor schot van de Javasche Bank ...	" 560.000,—	" 4.149.000,—

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discout.	Div. rekeningen 1)
24 Sept. 1938..	721	1.045	528	531	1.271
17 " 1938..	722	1.041	467	527	1.253
10 " 1938..	721	1.072	586	518	1.263
3 " 1938..	720	1.200	594	521	1.276
27 Aug. 1938..	862	1.183	485	523	1.261
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluip. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 7 November 1938

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 14.662.636,45 Bijbnk. „ 122.238,27 Ag.sch. „ 950.347,42	f	15.735.222,14
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	„	—
Idem eigen portef.	f 4.050.000,—	„	4.050.000,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	„	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 281.155.168,59 ¹⁾ Bijbnk. „ 2.181.407,81 Ag.sch. „ 25.096.760,12	f	308.433.336,52
Op Effecten enz.	f 307.108.833,24 ¹⁾	„	308.433.336,52 ¹⁾
Op Goederen en Ceel. „	1.324.503,28	„	—
Voorschotten a. h. Rijk	„	„	—
Munt, Goud	f 106.637.535,—	„	—
Muntmat., Goud	1.374.385.182,58	„	—
	f 1.481.022.717,58	„	—
Munt, Zilver, enz. „	21.333.599,89	„	—
Muntmat., Zilver. „	—	„	1.502.356.317,47 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfond.	„	„	43.425.298,07
Gebouwen en Meub. der Bank	„	„	4.580.000,—
Diverse rekeningen	„	„	10.629.087,51
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) „	„	„	8.905.871,61
	f 1.898.115.133,32	„	—
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—	„	—
Reservefond.	„ 4.860.787,51	„	—
Bijzondere reserve	„ 7.102.179,67	„	—
Pensioenfond.	„ 11.851.021,13	„	—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.015.856.160,—	„	—
Bankassignatiën in omloop	„ 64.721,80	„	—
Rek.-Cour. { Het Rijk f 138.311.136,26 saldo's: { Anderen „ 697.005.915,21	„	„	835.317.051,47
Diverse rekeningen	„	„	3.063.211,74
	f 1.898.115.133,32	„	—
Beschikbaar metaalsaldo	f 762.027.091,12	„	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „	1.905.067.720,—	„	—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	„	—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 63.247.800,—
2) Waarvan in het buitenland „ 330.950.938,16

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
7 Nov. '38	106638	1.374.385	1015.856	835.382	762.027	81
31 Oct. '38	106638	1.374.396	1045.989	798.468	1.909.173	81
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
7 Nov. 1938	15.735	—	308.433	4.050	10.629
31 Oct. 1938	16.630	—	302.434	4.050	763
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
29 Oct. '38 ²⁾	138.800	—	189.290	83.040	29.868
22 „ '38 ²⁾	137.820	—	189.860	82.130	29.024
8 Oct. 1938	116.886	21.653	195.555	78.408	28.954
1 „ 1938	116.886	21.711	189.632	83.265	29.438
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
29 Oct. '38 ²⁾	2.630	75.040	69.520	51	51
22 „ '38 ²⁾	2.650	76.320	68.810	51	51
8 Oct. 1938	2.666	14.106	49.591	71.707	51
1 „ 1938	2.381	13.820	51.546	69.344	51
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
2 Nov. 1938	327.722	483.951	42.464	10.499	21.144
26 Oct. 1938	327.776	482.481	43.934	4.157	21.609
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
2 Nov. '38	102.386	14.133	109.482	36.436	43.772	27,3
26 Oct. '38	107.581	25.039	100.421	35.501	45.295	28,1
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
27 Oct. '38	55.808	487	12	18.226	751	5.466	51.334
20 „ '38	55.808	478	11	18.075	751	4.983	51.334
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
27 Oct. '38	5.570	2.979	110.446	1.288	2.354	23.827
20 „ '38	5.570	3.079	110.555	1.637	2.368	22.582
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
31 Oct. 1938	70,8	10,6	5,6	7.542,1	32,1
22 „ 1938	70,8	10,6	6,0	6.737,3	19,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
31 Oct. 1938	549,9	1.254,1	7.753,9	1.040,5	400,0
22 „ 1938	549,9	1.158,8	7.040,4	922,9	381,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) w.o. Rentenbankscheine 31, 22 Oct., resp. 30, 34 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1938	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Buitenlandsche deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Circulatie	Rekg. Crt	
									Schatkist	Partic.
3/11	3.370	48	900	373	58	147	230	4.565	114	360
27/10	3.318	49	903	422	48	147	230	4.542	54	434

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ¹⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud- certifi- caten ¹⁾		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
26 Oct. '38	11.261,5	11.252,7	378,8	7,2	0,5
19 „ '38	11.206,9	11.197,2	374,3	6,1	0,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ³⁾	Algem. Dek- kings- perc. ⁴⁾
26 Oct. '38	2.564,0	4.284,4	9.698,3	134,0	83,2	—
19 „ '38	2.564,0	4.288,8	9.644,1	134,0	83,1	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.
2) „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.
3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding tot e voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
19 Oct. '38	3	8.270	13.044	7.152	28.208	5.164
12 „ '38	—	8.272	13.023	6.870	27.847	5.163

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van e betreffende valuta.